

Examensarbete

Ämneslärarutbildning 300 hp

Ordning och oreda

En innehållsanalys av framställningen av den romska befolkningen i två svenska dagstidningar

Examensarbete i historia för
ämneslärare gymnasieskolan, 15 hp

Halmstad 2021-02-18

August Larsson och Carolina Karlsson

ABSTRACT

The Romani people have, since their arrival in Europe during the turn of the last millennia, been the subject of stigmatization and hatred. Despite efforts to end discrimination against the Romani population, they remain one of the most stigmatized groups throughout Europe. Media has often been blamed for presenting and reproducing stereotypes concerning the Romani people consequently further cementing preconceived notions about the group. Numerous researchers have studied how these stereotypes are manifested as well as the underlying reasons behind their existence in both Swedish and international ether and printed media published in the last few decades. In contrast to prior research, this study investigates how the Romani people have been portrayed and the reasons behind these portrayals during a more extensive historical period than done prior. Using a traditional approach to content-analysis, selected months and years between 1914-2013 are examined in two of the largest newspapers in Sweden. The results are then analyzed using postcolonial theory and Mary Douglas' theory presented in the influential work *Purity and Danger*. In short, our analysis indicates that stereotypical representations of the Romani population, as well as various societal strategies for dealing with the group, are found throughout the examined period. The representations and strategies presented pre-world war II could, undoubtedly, be considered brutal and inhumane, while the representations and societal strategies found post-world war II could be regarded as less hostile and more benevolent whilst still at times stereotypical and oppressive. Despite certain positive changes regarding the representation of the Romani people and more humane suggested strategies for dealing with the group, the interests of the Romani people nevertheless remain secondary to the interest of the ruling elite, who above all aim to maintain power and establish order in society. Our ambition with this research is to contribute to a more extensive understanding of how the Romani people have been portrayed historically. In addition, we hope that the use of, in the subject area, new theoretical framework can contribute to new insights regarding the political elite and media's influence on shaping the general population's perception of ethnic minorities in society.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
2 TIDIGARE FORSKNING	3
2.1 RASISM OCH MEDIA	3
2.2 ROMER I MEDIA I EN SVENSK KONTEXT.....	4
2.3 ROMER I MEDIA I GLOBAL KONTEXT	5
3 BAKGRUND	6
3.1 ETT VÅXANDE PROBLEM 1800–1899.....	6
3.2 FATTIGVÅRDSKOMMITTÉN OCH ETABLERANDET AV RESEFÖRBUD 1907–1921	7
3.3 RASBIOLOGISKA INSTITUTET, TVÅNGSSTERILISERINGAR, TVÅNGSOMHÄNDERTAGANDE OCH FÖRINTELSEN 1922–1945	9
3.4 ZIGENARUTREDNINGEN 1954–1955	10
3.5 ROMSK KAMP OCH FORTSATT UTSATTHET 1960–1990	11
3.6 ROMERNA FÅR STATUS SOM MINORITETSFOLK 1990–2010	13
3.7 POLISREGISTER OCH EU-MIGRANTER I FOKUS 2010–2020	14
4 TEORETISK RAM	16
4.1 POSTKOLONIAL TEORI	16
4.2 POSTKOLONIAL TEORI & ROMER.....	17
4.3 BINARISM.....	17
4.4 ANDRAFIERING	18
4.5 HEGEMONI	18
4.6 MARY DOUGLAS – RENHET OCH FARA.....	18
4.7 MARY DOUGLAS OCH ROMER.....	20
5 MATERIAL	22
5.1 SVENSKA DAGBLADET	22
5.2 DAGENS NYHETER.....	23
5.3 AVGRÄNSNING OCH DISKUSSION KRING MATERIALET.....	23
6 METOD	24
6.1 KVALITATIV OCH KVANTITATIV INNEHÅLLSANALYS.....	24
6.2 KONVENTIONELL ANSATS	24
6.3 GENOMFÖRANDE.....	25
6.4 DISKUSSION AV PROBLEMATISERING AV METOD.....	26
7 RESULTAT	27
7.1 ÖVERGRIPANDE TEMAT I NYHETSTEXTERNA	28
7.2 BESKRIVNINGAR I NYHETSTEXTERNA.....	31
8 ANALYS AV FRAMSTÄLLNINGEN AV ROMER SAMT DISKUSSION KRING SKILLNADER MELLAN DE UNDERSÖKTA ÅREN	33
8.1 1914	33
8.2 1934	34
8.3 1960	36
8.4 1975	39
8.5 1999	40
8.6 2013	43
9 JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE FORSKNING	47
10 HISTORIEDIDAKTISK RELEVANS	49
KÄLLFÖRTECKNING	52

BILAGOR	55
BILAGA 1. FÖRKLARANDE TEXT AV RESULTATETS DIAGRAM	55
BILAGA 2. EXEMPEL PÅ KODNINGSPROCESS GÄLLANDE ÖVERGRIPANDE TEMA	63
BILAGA 3. EXEMPEL PÅ KODNINGSPROCESS GÄLLANDE BESKRIVNINGAR	64

1 Inledning

Hur en nation väljer att behandla dess romska befolkning har ofta beskrivits som ett lackmustest av nationens civilsamhälle och demokrati.¹ Historiskt sett går det att argumentera för att Sverige som nation misslyckats med detta test, då landets romska populations historia präglats av diskriminering och utsatthet. Förevarande misslyckande kan attribueras till flera olika faktorer. Emellertid har massmedia ofta tillskrivits en central roll i producerandet och reproducerandet av stereotypa och stigmatiserande beskrivningar av den romska populationen under 1900-talet.

Trots insatser från myndigheter och civilsamhälle som syftat till att minska stigmatiseringen av gruppen har en stereotyp och diskriminerande inställning till gruppen alltjämt levt kvar under 2000-talet hävdar diskrimineringsombudsmannen i den omfattade rapport som publicerades 2004.² Medias avtryck och påverkan på behandlingen av den romska befolkningen uppmärksammades även 2014 då representanter från SVT samt Sveriges Radio visade på ett alarmerande exempel på medias roll i spridningen och förstärkningen av antiziganistiska fördomar. Exemplet som belystes var kopplat till ett misstänkt kidnappningsfall av en ung blond flicka som upptäcktes i ett romskt tältläger i Grekland under 2013. Den romska familjen som menade att flickan var deras blev emellertid snabbt tillskrivna rollen som kidnappare. Fallet fick därefter stor spridning i svensk och internationell press, vilket bidrog till att outrotliga antiziganistiska myter reproducerades och uppfattningen att den romska familjen var skyldiga blev som konsekvens allt mer cementerad. Den unga blonda flickan visade sig dock senare vara adopterad av den romska familjen, något som bekräftades av flickans biologiska moder. Som en ytterligare tragisk följd av bland annat medias rapportering och framställning av romer under perioden genomfördes även flera räder i romska läger i Irland där fler barn med vad som ansågs vara ett icke-romskt utseende tvångsomhändertogs utifrån den felaktiga föreställningen att romer inte kan vara blonda och blåögda och att barnen således troligen var bortrövade.³

---

¹ Sverige. Delegationen för romska frågor (2010). *Romers rätt: en strategi för romer i Sverige*. SOU 2010:55. Stockholm: Fritze. s.17.

² *Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projektåren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer*. (2004). Stockholm: Ombudsmannen mot etniskdiskriminering.

³ Kommissionen mot antiziganism. (2014). *Romer i media diskuterades med SVT och Sveriges Radio*. Kommissionen mot antiziganism. <https://www.minoritet.se/user/motantiziganism/nyhetsartikel/romer-media-diskuterades-med-svt-och-sveriges-radio/index.html> Publicerad: 2014-10-21. (Hämtad: 2020-12-21).

Uppfattningen att media har en central roll i framställningen av romer så väl som andra minoritetsgrupper utifrån stereotypa och nedsättande uppfattningar är sedan länge väl dokumenterad i tidigare forskning inom ämnesområdet. Men trots att det numera existerar betydande forskning inom ämnet finns det fortfarande forskningsluckor då existerande forskning oftast undersökt romernas framställning i media under senare delen av 1900-talet samt början på 2000-talet. Föreliggande forskningslucka hoppas vi kunna fylla genom att undersöka en mer omfattande tidsperiod och således kunna identifiera längre förändringsprocesser i framställningen av romer, vilket förhoppningsvis kan bidra med en större förståelse kring varför romer har varit och förblir en av de etniska minoriteter som i störst utsträckning diskrimineras av landets resterande befolkning. Därtill är vår förhoppning att användningen av ett, inom ämnesområdet, delvis nytt teoretiskt ramverk skall kunna bidra med nya insikter kring framför allt myndigheternas och den allmänna opinionens syn på hur romer som grupp skall hanteras. Vår uppfattning är att den ovannämnda forskningsluckan, tillämpningen av ett delvis nytt teoretiskt ramverk såväl som romernas fortsatta diskriminering rättfärdigar ännu en undersökning inom forskningsområdet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Föreliggande arbete syftar till att undersöka framställningen av den romska befolkningen i två svenska dagstidningar. Vi vill både undersöka i vilka sammanhang den romska befolkningen återfinns i, det vill säga vilka övergripande teman vi finner i nyhetstexterna men även hur den romska befolkningen beskrivs i dessa nyhetstexter. För att operationalisera vårt syfte har vi valt att formulera två frågeställningar som kommer besvaras i arbetets resultat del, då vi ser ifrågavarande frågor som utredande. Frågorna lyder:

1. Vad är det övergripande temat i de nyhetstexter som berör romer i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter 1914 – 2013?
2. Hur beskrivs romer i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter 1914 – 2013?

Vidare vill vi även undersöka om de sammanhang som den romska befolkningen återfinns i samt om beskrivningen av den romska befolkningen skiljer sig mellan de undersökta åren. Vi intresserar oss dessutom för varför den romska befolkningen återfinns i dessa sammanhang

samt varför de beskrivs som de gör och om och i så fall hur detta kopplas till myndigheternas generella inställning till romer. Detta ser vi som mer resonerande frågor och vi har därför valt att besvara dem i arbetets analysdel. De resonerande frågeställningarna lyder som följer:

3. Vilka likheter respektive skillnader existerar mellan de undersökta åren?
4. Varför framställs romer som de gör och varför existerar eventuella likheter och skillnader mellan de undersökta åren?

2 Tidigare forskning

2.1 Rasism och media

Teun Adrianus van Dijks bok titulerad *Racism and the Press* är en interdisciplinär studie av medierepresentationer av etniska minoriteter som undersöker framförallt tidningar publicerade i en holländsk och brittisk kontext under ett flertal decennier. Genom att anamma ett diskursanalytiskt tillvägagångssätt redogör van Dijk för tidningsnyheternas innehåll utifrån retoriska, schematiska och stilistiska faktorer på vad som kan betraktas som ett synnerligen grundligt sätt.

Van Dijks resultat visar att det som benämns som pressen, vilket i detta fall är nyhetstidningar, har en central roll i framställningen och reproduceringen av etniska minoriteter utifrån stereotyper. Därtill identifierar van Dijk en generell negativ inställning mot etniska minoriteter och antirasistiska rörelser i media.

Utöver pressens faktiska roll menar van Dijk även att pressens roll i den negativa framställningen av etniska minoriteter är i lika stor grad symbolisk som den är verklig. Pressen agerar heller inte i avskildhet utan deras framställning av etniska minoriteter är tätt sammanflätade med diskursiva praktiker inom den ekonomiska och politiska eliten som i samverkan bidrar till att en negativ bild av etniska minoriteter framställs och reproduceras fortlöpande och influerar majoritetssamhällets syn på landets etniska minoriteter.⁴

---

⁴ Dijk, Teun Adrianus van (1991). *Racism and the Press*. London: Routledge.

2.2 Romer i media i en svensk kontext

Boken *Mediebilder av romer* innehåller ett flertal olika kapitel som på olika sätt berör romeri i media. Av särskilt stort intresse för föreliggande arbete är emellertid Pollack och Roosvalls kapitel där resultatet av deras undersökning kring medierepresentation av romer mellan 1995 – 2014 i svensk tryckt press presenteras. Pollack och Roosvall har använt sökorden *romer* samt *zigenare* och letat efter nyhetsrubriker som berör den romska befolkningen i Dagens Nyheter och Aftonbladet. Pollack och Roosvall undersöker dels textens huvudteman dels vilka beskrivningar som återfinns om den romska befolkningen.

Studien visar att artiklar om romer ökar kraftigt mellan åren 2009–2014 till följd av att antalet romska EU-migranter som anländer till Sverige ökar samt som konsekvens av Dagens Nyheter avslöjande om Skånepolisens romregister där tusentals svenska romer kartlagts. Därtill visar Pollack och Roosvall att det sker en gradvis minskning av antalet beskrivningar av den romska befolkningen som kan betraktas som fördomsfulla desto längre fram i tiden man kommer.⁵

Ytterligare ett betydande verk inom ämnesområdet är Aleksandra Indzic Dujso's avhandling där hon undersöker hur romernas etniska och kulturella identitet har framställts i utbildningsradio publicerad mellan 1975 fram till 2013. Indzic Dujso undersöker materialet inledningsvis med hjälp av en kritiskdiskursanalytisk metod. Resultatet analyseras därefter utifrån en postkolonial teoretisk ansats där Indzic Dujso's konkluderar att det sker en gradvis förändring av framställningen av romsk kultur och identitet där man frångår en statisk syn på romer som en grupp frångår den generella svenska kulturella identiteten till att på 2000-talet istället tala om romsk kultur och identitet som en integrerad del av den svenska historieskrivningen.

Förevarande förändring attribuerar hon främst till en skiftande syn på minoriteter och invandring från svenska myndigheter där en mer positiv hållning till landets mångkulturalitet etableras under 2000-talet, vilket i sin tur påverkar utbildningsradions hållning och därmed även framställningen av minoritetsgrupper i dess radioprogram.⁶

---

⁵ Pollack, Ester & Truedsson, Lars (2015). *Mediebilderna av romer*. Stockholm: Institutet för mediestudier.

⁶ Indzic Dujso, Aleksandra (2015). *Nationella minoriteter i historieundervisningen: bilder av romer i utbildningsradions program under perioden 1975–2013*. Umeå: Umeå universitet.

2.3 Romer i media i global kontext

Melanie Covert undersöker medieporträtteringen av den romska befolkningen främst i en amerikansk kontext, vilket särskiljer hennes undersökning från många av de andra undersökningar av romer som i hög grad gjorts i en europeisk kontext. Med hjälp av en innehållsanalys av kvalitativ ansats studerar Covert hur romer framställts i alltifrån tidningar till filmer med det primära syftet att undersöka hur medierepresentation påverkar romers kulturella identitet. För att erhålla en större förståelse för just den romska befolkningens egen uppfattning om gruppens framställning i media och dess konsekvenser för romers självbild genomför Covert även ett flertal intervjuer.

Coverts resultat indikerar på att medierepresentationen av romer som grupp präglas av negativitet, vilket medför att romer generellt sätt får betydligt svårare att integrera sig i majoritetssamhället, då medierepresentationen förstärker negativa stereotyper av gruppen. Detta medför i sin tur att romer lätt hamnar utanför samhället och utvecklar både fysisk och psykisk ohälsa. Därtill menar Covert att romerna själva har en väldigt liten möjlighet att påverka bilden av sin kultur, vilket i sig även medför att gruppens egen kulturella identitet förblir oföränderlig.⁷

Petre Breazu intresserar sig huvudsakligen för diskursiva mönster i medierepresentationen av romer efter Rumäniens inträde i EU år 2007. För att identifiera och därefter analysera ifrågasvarande diskurs använder sig Breazu av multimodal kritiskdiskursanalys förkortad MCDA.

Undersökningens resultat visar tydligt på att den redan etablerade diskursen kring romer som kriminella, lågutbildade, smutsiga, omoraliska och integreringsvägrande återfinns i det undersökta materialet. Breazu menar emellertid att denna väletablerade diskurs anpassar sig till Rumäniens politiska situation och riktning. Breazu hänvisar bland annat till att retoriken riktad mot romer har i takt med att högerpopulistiska partier fått större inflytande gradvis blivit hårdare. Han menar att detta bland annat exemplifieras genom att romerna i allt större utsträckning kommit att bli syndabock för politiska misslyckanden, arbetsbrist, en prövande ekonomi, ökad immigration, minskad nationell autonomi samt förändrad kulturell identitet i landet.

---

⁷ Covert, Melanie (2016). *Notorious but Invisible. How Romani media portrayals invalidate Romani identity and existence in mainstream society.*

Breazu hävdar därtill att den ofta rasistiska inställningen mot romer förmedlas delvis på ett explicit sätt i vissa media men att den rasistiska hållningen gentemot romer ofta kan kategoriseras som implicit. Den explicita och implicita rasismen manifesteras genom diskursiva praktiker där myndigheters hårda åtgärder mot romer som exempelvis rivningar av romska tältläger som berättigade och gruppens utsatta situation beskrivs som självvald istället för som en konsekvens av en historisk och samtida diskriminering.⁸

3 Bakgrund

3.1 Ett växande problem 1850–1899

Under 1800-talets andra hälft hade den romska populationens tillvaro och livsuppehälle i Sverige blivit ett allt mer debatterat ämne i riksdagen. Anledningen bakom denna allt mer intensifierade debatt berodde främst på en oro från myndigheterna för den del av landets befolkning som man ansåg ägnade sig åt lösdriveri, det vill säga de som levde utan varken fast bostad eller yrke och istället flyttade runt i landet och livnärde sig på ströarbete eller någon typ av försäljning. Landets romer var en av de grupper som man menade i störst utsträckning ägnade sig åt just lösdriveri, vilket var något som man från riksdagens sida såg som synnerligen problematiskt.⁹

Synen från riksdagen på hur man skulle motverka att den romska befolkningen fortsatt skulle ägna sig åt lösdriveri kan emellertid delas upp i två läger. Det första lägret, med en halländsk riksdagsman i spetsen, menade att romerna var en synnerligen utsatt grupp som för att de skulle ges möjlighet att komma in i samhället borde bemötas med kärlek och medmänsklighet. Detta skulle hjälpa romerna att bli integrerade i samhället så att de således slapp livnära sig på lösdriveri och istället kunde ägna sig åt hederligt arbete likt den övriga befolkningen. Det andra lägret propagerade istället för att man från statligt håll inte borde besvära sig med att försöka integrera romerna. Detta var en omöjlig uppgift menade man och istället föreslogs åtgärder som kan beskrivas som ett försök att på långsikt eliminera den

---

⁸ Breazu, Petre. (2020). *Representing the Roma in Romanian Media: A Multimodal Critical Discourse Analysis*. Örebro University, Örebro.

⁹ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet. (2014) *Den mörka och okända historien: vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet*. Stockholm: Fritze. s. 26–63.

romska befolkningen i landet. Gemensamt för de båda parterna var dock att de som kallades för *tattare* och *zigenare* var ett samhällsproblem som man behövde komma tillrätta med.¹⁰

3.2 Fattigvårdskommittén och etablerandet av reseförbud 1907–1921

För att komma tillrätta med *problemet* etablerades år 1907 den så kallade fattigvårdskommittén som var Sveriges första statliga utredning kopplad till den romska befolkningen. Fattigvårdskommitténs utredning syftade till att kartlägga den romska befolkningen i Sverige samt dess livnäring och levnadsvillkor. Efter ett omfattande kartläggningsarbete kunde kommittén fastslå att det bodde sammanlagt 1268 romer i Sverige av två olika typer; de som man beskrev som *tattare* samt de som man kategoriserade som *zigenare*. Socialstyrelsen skulle dock år 1923 fastslå att ytterligare knappt 7000 individer borde rimligen även inräknas i ifrågavarande folkgrupp.

Tattare beskrevs av myndigheter som en blandras mellan svenskar och *zigenare* och hade delvis blivit en del av det svenska samhället, då de bland annat tagit svenska namn. *Zigenare* var istället invandrare som hade kommit under 1800-talets andra hälft från Frankrike, Ryssland och Rumänien i samband med att slaveri hade förbjudits i regionen.¹¹

Utöver att fastställa antalet romer som var bosatta i landet intresserade sig kommittén främst för huruvida romer hade kontakt med fattigvården, hur lagar kring lösdriveri hade implementerats samt var i landet romerna befann sig, deras boendesituation samt vilka resvägar de tog. För att kommittén skulle kunna erhålla en större förståelse för detta tog man främst hjälp av polismyndigheten samt kyrkan. Fattigvårdskommittén var även intresserad av polismyndighetens samt pastoratens allmänna uppfattningar om den romska befolkningen samt huruvida de ansåg att de utgjorde ett problem för landets kommuner.¹²

Sammanfattningsvis kan fattigvårdskommitténs arbete betraktas utgå ifrån en uppfattning att romerna var av en annan ras än den svenska. Kategoriseringen av romer i kategorier som *tattare* och *zigenare* var i mångt och mycket baserade på en uppfattning att det var lätt att identifiera romerna som något som utseendemässigt särskilde sig från det svenska. Kommitténs arbete kan därtill anses ha från början präglats av idéer kring att den romska befolkningen i grunden var problematisk och samhällsfarlig och det går således att konkludera att

---

¹⁰ Ibid., s. 26–29.

¹¹ Cederberg, Irka (2010). *Född fördömd: romerna – ett europeiskt dilemma*. s. 48. Sverige.

¹² Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet, s. 31–32.

myndigheterna inte på något sätt arbetade värdeneutralt. Förevarande inställning exemplifieras genom ett flertal mycket nedlåtande kommentarer om den romska befolkningen. Två år efter kommitténs arbete var färdigställt uttryckte de sig exempelvis på följande sätt:

Då zigenarnas inordnande i samhället hos oss synes vara ett olösligt problem, är enda utvägen att på ett eller annat sätt få zigenarna ut ur landet. Då de flesta av dem torde vara svenska undersåtar och i allt fall deras medborgarrätt i annat land svårligen låter sig bevisa, kan deras försvinnande ur landet icke nås på annat sätt, än att så starka inskränkningar läggas på deras rörelsefrihet, att de finna med sin egen fördel förenligt att lämna landet och utvandra till ett gynnsammare landsförhållande.¹³

Polismyndigheten hade, med enbart ett få undantag även de en synnerligen hatisk inställning mot den romska befolkningen och i utredningen fick polisen stort utrymme att redogöra för sin inställning och vilka åtgärder man önskade skulle införas från myndighetshåll för att komma tillrätta med den romska befolkningen. I stor utsträckning önskade man från polisens håll att förordningar och lagar skulle inrättas som skulle innebära att romernas möjlighet att livnära sig på sina traditionella näringar skulle försvinna. Även i de kommuner där det inte fanns några romer uttryckte polisen en vilja att skärpa lagarna mot romerna. Vid de tillfällen som polisen fick ge förslag på hur man skulle hantera romerna från myndighetshåll uttryckte många sig oerhört hatiskt mot den romska befolkningen. I ett enkätsvar från polismästaren i Torshälla är svaret särskilt hatiskt: ”Då de sålunda äro fullständigt onyttiga människor vore det från alla synpunkter önskvärt att, om så låter sig göra, med tjänliga medel fördrifva och utrota densamme.”¹⁴

Fattigvårdskommitténs utredning och polismyndighetens och kyrkans inställning till den romska befolkningen skulle till slut resultera i inrättandet av ett antal lagar och förordningar som kom att få långtgående konsekvenser för den romska befolkningen i Sverige. En av åtgärderna var en skärpning av lagen mot lösdriveri som innebar att många av de kringresande romernas möjlighet till försörjning blev mycket svår. Vidare infördes, möjligen inte på direkt initiativ men troligen som konsekvens av kommitténs arbete, år 1914 ett inreseförbud för romeri Sverige. Lagen som gällde mellan 1914 till 1954 innebar att inga romer fick komma in i landet och således även i praktiken att romer, som hade bott i Sverige ibland i flera generationer, heller inte skulle kunna komma in i landet om de väl rest ut. Fattigvårdskommitténs arbete kom även

---

¹³ SOU 1923:2, Förslag till lag om lösdriveri

¹⁴ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet, s.35.

att ligga till grund för ytterligare aktioner från myndighetshåll som i stor utsträckning kan betraktas som ett försök att om inte helt utplåna i alla fall minska alternativt starkt kontrollera den romska befolkningen i landet.¹⁵

3.3 Rasbiologiska institutet, tvångssteriliseringar, tvångsomhändertagande och förintelsen 1922–1945

År 1921, samma år som fattigvårdskommittén avslutade sin utredning om landets romer, inrättades det rasbiologiska institutet. Institutet som var de första i världen av dess slag leddes av chefsläkaren Herman Lundborg och romerna som hade konstaterats vara av lägstående ras och som en potentiell fara för den svenska folkstammen var enligt Lundborg och hans kollegor tvungna att hanteras.¹⁶

Drygt tio år efter lanseringen av det rasbiologiska institutets implementerades den så kallade steriliseringslagen som innebar att de individer som definierades som havande av felaktiga element kunde steriliseras med motiveringen att deras skadade anlag därmed inte skulle spridas till nya generationer. Med eller utan individernas egna godkännande steriliserades cirka 63 000 personer, varav en majoritet var kvinnor. Lagen som skulle komma att avskaffas först 1976 var inte specifikt riktad mot romer som grupp även om landets romska population kom att bli särskilt utsatt.^{17 17}

Vad som kan beskrivas som ytterligare en strategi för att hantera alternativt begränsa landets romska befolkning framfördes av Socialstyrelsen i början av 1940-talet, då man från Socialstyrelsens håll förkunnade att det var önskvärt att man i större utsträckning skulle omhänderta barn från romska familjer och placera in dem i fosterhem med svenska föräldrar. Socialstyrelsen motiverade den föreslagna strategin genom att fastslå att den romska befolkningen alltför utgjorde ett hot mot den svenska nationen och att kommunerna hade på grund av ekonomiska skäl inte gjort tillräckligt för att åtgärda problemet. Socialstyrelsen föreslog därtill att ett mer omfattande register av romer och en särskild myndighet inriktade på frågor som berörde den romska befolkningen skulle inrättas. De ovannämnda förslagen som Socialstyrelsen presenterade skedde i samband med att hundratusentals romer mördades i koncentrations- och förintelseläger i Europa och det går att spekulera i vad syftet med att

---

¹⁵ Ibid., s. 26–36.

¹⁶ Cederberg, s. 40.

¹⁷ Ibid.

etablera ett mer omfattande register av romer egentligen var under en tid då nationen i viss mån förberedde sig för en tysk ockupation.¹⁸

Det inreseförbud som hade introducerats i samband med första världskrigets start gällde som bekant fortfarande när andra världskriget stod inför dörren, vilket skulle komma att få förödande konsekvenser för den romska befolkningen. Redan 1934, ett år efter Adolf Hitler hade tagit makten och samma år som Nürnberglagarna infördes, försökte en grupp på 68 romer ta sig över gränsen till Danmark. Gruppen var norska medborgare men deras pass hade gått ut ett år tidigare och som en konsekvens fick de beskedet att de inte var välkomna in i Norge. I efterhand har man tragiskt nog kunnat konstatera att gruppen greps av tysk polis väl tillbaka i Tyskland och under efterföljande decennium kom nästan samtliga av dem att mördas i Buchenwald och Auschwitz. Liknande öden går även att finna bland romer som försökte ta sig in i Sverige under tiden före och under kriget. Totalt skulle förintelsen medföra att åtminstone en fjärde del av Europas romer miste sina liv.¹⁹

3.4 Zigenarutredningen 1954–1955

Knappt tio år efter andra världskrigets slut lyftes inreseförbudet för romerna som därmed för första gången på 40 år fick möjligheten att resa in och ut från landet. Samma år startades även ytterligare en statlig utredning som syftade till att undersöka romernas situation i landet. Till skillnad från den omfattande utredningen gjord av fattigvårdskommittén i början av seklet och Socialstyrelsens utredning i mitten av 40-talet utgick utredningen som kallades för Zigenarutredningen utifrån att romernas utsatta levnadssituation var en konsekvens av den diskriminering som gruppen utsatts för och inte en konsekvens av egna val eller lägre rastillhörighet som tidigare utredare fastslagit.²⁰

Precis som tidigare syftade även ifrågavarande utredning till att fastställa storleken på den romska populationen i landet. Denna gång rapporterade man att det endast fanns 740 *zigenare* i landet. Dock är det viktigt att påpeka att myndigheterna var själva tveksamma till dessa uppgifter, då de hävdade att många romer hade blivit en del av det svenska samhället och hade svenska namn eller hade på andra sätt försökt dölja sin romska bakgrund, vilket påverkade möjligheten att identifiera dem.²¹

---

¹⁸ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet, s. 46.

¹⁹ Cederberg, s. 40.

²⁰ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet, s. 66–67.

²¹ Ibid., s. 68–76.

Utöver att kartlägga den romska befolkningen hade utredningen som huvudsakliga syften att undersöka romernas levnads- och boendesituation. Utredarna kunde efter ett flertal besök på husvagnsläger, där många av romsk härkomst höll till, konstatera att deras situation var mycket utsatt. Romernas boendesituation var problematisk, en stor del av dem var analfabeter och deras möjlighet att finna ett arbete som gav dem goda försörjningsmedel var små konstaterade myndigheterna. Detta ansågs inte vara romernas eget fel utan var en konsekvens av en längre tids diskriminering. Utredarna konstaterade att det viktigaste för att romerna skulle komma in i det svenska samhället var att de skulle få tillgång till fasta bostäder. Utredarna föreslog att kommunerna skulle med stöd av staten se till att romerna fick tillgång till den typ av färdiga trähus som arbetare ofta huserade i under längre arbetsperioder. Myndigheterna såg det även som av stor vikt att de romska familjerna men särskilt barnen skulle få utbildning för att på så sätt kunna komma in i samhället.²²

De åtgärder som föreslogs av utredarna skulle emellertid få liten effekt i praktiken och romernas situation förblev svår och trots att den så kallade Zigenarutredningen kan betraktas som mer välvillig än de två föregående statliga utredningarna återfanns en viss misstänksamhet mot romerna och gruppen beskrivs alltjämt i nedsättande ordalag. Utredarna konstaterade exempelvis att romerna inte skulle anses ha någon egen förmåga att förbättra sin situation utan man refererade till romerna som en delvis handikappad grupp. De utredare som besökte de område som romska familjer bodde i uttrycker sig emellanåt på ett sympatiskt sätt när de beskriver sina möten med de romska familjerna. Emellertid återfinns även att flertal exempel på en mer föraktfull ton. Exempelvis uttrycker en av utredarna sig på följande vis: "Lägreets medlemmar kan emellertid inte sägas vara över sig intelligenta. De tillhör en sorts underklass, bland zigenarna, som inte tänker längre än näsan räcker".²³ Romerna fick heller sällan komma till tals och i de åtgärder som faktiskt implementerades tog man ingen hänsyn till den romska kulturen utan de syftade enbart till att assimilera in romerna i det svenska samhället.²⁴

3.5 Romsk kamp och fortsatt utsatthet 1960–1990

I samband med den så kallade zigenarutredningen hade intresset för romer även vuxit sig stort bland landets författare och år 1955 publicerade Ivar Lo-Johansson boken titulerad *Zigenare*. Boken byggde på resor som Lo-Johansson hade gjort under 1950-talet då han rest

---

²² Ibid., s. 76. Cederberg, s. 42.

²³ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet, s. 72.

²⁴ Ibid.

runt i landet och besökt romska familjer. När boken släpptes fanns det en förhoppning bland den romska befolkningen att hans verk skulle bidra till en positiv förändring gällande synen på romer i Sverige. Någon särskilt progressiv syn på romerna och deras situation presenterades emellertid inte i boken. Lo-Johanssons hållning till romerna gick delvis emot myndigheternas uppfattning om att gruppen behövde stöd från statligt håll för att kunna etablera sig i det svenska samhället. Lo-Johansson talade, i sann Rousseau anda, istället om att det var bäst att låta romerna vara fria och förbli i sin sanna natur. Författaren skrev även mycket om det romska utseendet som han menade särskilde sig från det svenska.²⁵

Boken väckte särskilt stort vrede hos en ung kvinna vid namn Katarina Taikon som hjälpt Lo-Johansson att komma i kontakt med romska familjer och var sedan tidigare en stor beundrare av författaren. Taikon uppfattade boken som synnerligen missvisande och bestämde sig som en konsekvens att skriva en egen bok där hon på ett autentiskt sätt skulle skildra livet för romer i Sverige. Boken som släpptes år 1963 under namnet *Zigenerskan* öppnade upp den gemene svenskens ögon för romernas enorma utsatthet och resulterat i ett nytt samhällsengagemang för att förbättra romernas situation.²⁶

Myndigheterna blev även de mer måna om att arbeta mot att den romska befolkningen skulle få en ökad livskvalité och ett flertal projekt för att ge romer nya bostäder och utbildning iscensattes och var i sin utformning lika de åtgärder som hade föreslagits i samband med zigenarutredningen. 1960-talet blev även det decennium som skulle ge hela den romska befolkningen, med undantag för icke svenska medborgare, rösträtt i landet. Tidigare hade kraven på folkbokföringsadress hindrat en stor del av den romska befolkningen från att rösta, då många romer ofta hade svårt att hitta permanenta bostäder. 1960-talet kan sammanfattningsvis således beskrivas som en tid av romsk kamp och en villighet från myndighetshåll att förbättra romernas levnadssituation.²⁷

Under 1970-talet fortsatte myndigheterna att lansera projekt som syftade till att romerna skulle få rätt till bostad och utbildning både för barnen men även för de vuxna. Kommunerna var instrumentella i denna process och ett flertal så kallade familjepedagoger fick i uppdrag att hjälpa romska familjer att assimileras in i det svenska samhället. Den entusiasmen och initiativförmågan som delvis hade visats av de svenska myndigheterna skulle emellertid

---

²⁵ Cederberg, s.42-43.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

försvinna under 1980-talet och romerna skulle återigen bli bemötta med misstänksamhet och stigma.²⁸

Under mitten av 1980-talet började myndigheterna demontera många av de projekt som hade inletts ett decennium tidigare för att hjälpa romerna ur deras utsatta situation. Den bakomliggande faktorn till nedläggningarna var att man från myndighetshåll hade börjat ställa sig frågande kring om den romska befolkningen verkligen kunde bli en del av det svenska samhället. Romerna hade även de tröttnat och menade att myndigheterna inte hade tagit någon hänsyn till deras önskemål och tankar.

Jan Guillous program *Rekord-Magazinet* om romer som sändes 1986 skulle även bli ytterligare en faktor som bidrog till myndigheternas och samhällets uppgivenhet, vilket medförde att klyftan mellan romer och majoritetsbefolkningen växte sig allt större. Guillou som var fast inställd på att inte göra något snyftprogram om romernas utsatthet berättade för svenska folket om romers vägran att arbeta eller bli en del av det svenska samhället. Guillou tog även upp exempel på de höga hyror som Sveriges kommuner tvingades betala för att romska familjer skulle kunna bo på hotell i väntan på en ny bostad och kriminalinspektören Börje Lundqvist konstaterade i tv-studion att hälften av alla romer var kriminella. Programmet blev ett hårt slag för den romska befolkningen och många menade att årtionden av kamp för att bryta stigman kring romer hade raserats som en konsekvens programmet.²⁹

3.6 Romerna får status som minoritetsfolk 1990–2010

Under 1990-talet hade den romska populationen i landet ökat som en konsekvens av krigen på Balkan och i kombination med tidigare invandring från regionen samt Polen hade den romska befolkningen i Sverige blivit förhållandevis stor. Den romska populationen kunde således nu organisera sig i relativt stora grupper och kämpa för sina rättigheter. Ifrågavarande organisationers arbete skulle i kombination med andra minoritetsorganisationers arbete till slut även bära frukt. År 1999 inleddes processen och år 2000 blev romerna officiellt erkända som en nationell minoritet i Sverige. I gruppen romer inräknas även det så kallade resandefolket, i folkmun tidigare kallade *tattare*. Deras status som nationell minoritet innebar att den romska kulturen och det romska språket, romani chib, ansågs vara en del av det svenska kulturarvet och skall således värnas om och skyddas.³⁰

---

²⁸ Ibid., s. 44.

²⁹ Ibid., s. 44–45.

³⁰ Ibid., s. 47.

År 2002, två år efter romernas erkännande som minoritetsfolk, skapades Rådet för romska frågor med Mona Sahlin som ordförande. Rådet, som kom att ersättas av Delegationen för romska frågor år 2007, hade som syfte att utreda frågor som berör romernas situation och verkade för att sprida kunskap om den romska befolkningen. Delegationen består idag av tio ledamöter varav hälften själva är romer. Efter etableringen av Rådet för romska frågor har två omfattande utredningar gjorts av svenska myndigheter; en av Diskrimineringsombudsmannen som främst berör diskrimineringen av romer idag men även i en historisk kontext och publicerades 2004 samt den så kallade Vitboken om romer som är en historisk redogörelse över framförallt statens hantering av romska grupper och publicerades på uppdrag av regeringen 2014.³¹

3.7 Polisregister och EU-migranter i fokus 2010–2020

År 2010 bodde det cirka 60 000 romer i Sverige som delades upp i fem olika grupper av de svenska myndigheterna: svenska romer, finska romer, resanderomer, utomnordiska romer samt nyanlända romer. Föreliggande gruppuppdelning är inte baserad på någon uppdelning som landets romer själva ställer sig bakom och tar inte någon större hänsyn till de olika romska grupper som faktiskt redan existerar.³²

Av det cirka 60 000 romerna i landet utgör det så kallade svenska romerna lite drygt 3000 av den totala populationen och är främst bosatta i Stockholmsområdet. De finska romerna som även de identifieras vara cirka 3000 bor främst i och runt om Göteborg. Landets största population av romer bor emellertid i Malmö och utgörs av cirka 8000 personer tillhörande ett flertal olika romska grupper.³³

Idag är möjligtvis den grupp av romer som blivit mest uppmärksammade de romer som definieras som nyanlända romer och kommer från framförallt Rumänien och försörjer sig i vissa fall på tiggeri. År 2018 fanns det uppskattningsvis 4700 personer som definierades tillhöra denna grupp.

Under de senaste åren har gruppen fått stor uppmärksamhet i riksdagen så väl som i media och de tiggeri som delar av gruppen livnär sig på har kommit att bli en synnerligen omtvistad fråga där vissa politiker propagerar för införandet av ett tiggeriförbud och hänvisar till att tiggeri ofta drivs av kriminella ligor medan andra hänvisar till romernas utsatta situation i Rumänien och Bulgarien och menar att det finns brist på andra försörjningsmöjligheter och att

---

³¹ Ibid., s. 47–48.

³² Ibid., s. 52.

³³ Ibid.

ett förbud inte kommer att bidra till en förbättring av romernas situation.³⁴

Även inom den nuvarande regeringen har frågan kring hur man skall bemöta de romska EU-migranterna varit omtvistad. Socialdemokraterna med finansminister Magdalena Andersson som frontfigur uppmanade i mars 2018 människor att inte ge några pengar till de tiggare som går att finna sittandes vid bland annat landets livsmedelsbutiker. Andersson motiverade sin uppmaning genom att konkludera att det finns risk att man på så viss riskerar att bidra till människohandel. Uttalandet möttes av starka reaktioner av bland annat Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin som på sociala medier fastslog: ”Det kan aldrig vara fel att hjälpa den som sträcker ut en hand”.³⁵

Utöver tiggeriets vara eller icke vara har allt större fokus även riktats mot de romska tiggarnas utsatta situation i Sverige. I juni månad 2019 presenterades exempelvis en kartläggning av Skånes stadsmission och människorättsorganisationen Civil Rights Defenders där man kunde konkludera att mer än varannan romsk tiggare i Malmö hade utsatts för hatbrott där många av de romska tiggarna vittnade om att de blivit utsatta både för verbala kränkningar och fysiskt våld. Trots dessa vittnesmål fastslog Skånes stadsmission och Civil Rights Defenders att man utifrån enkätundersökningar gjorda på lokala Malmöbor inte kunde finna någon större allmän fientlighet mot romer som grupp. Emellertid var en tredjedel av respondenterna positivt inställda till ett tiggeriförbud.^{36 36}

Utöver de romska EU-migranterna är möjligen den omfattade registrering av romer i Skåne som gjordes av skånepolisen och avslöjades i Dagens Nyheter det mest uppmärksammande ämne som berör den romska befolkningen under 2010 - 2020-talet. Registret som skapades av polisen i Lund men som nyttjats av polisen i flera svenska städer innehöll 4029 personers namn. Registret kan beskrivas som en kartläggning av delar av den romska befolkningen och innehåller information om bland annat romska släktband. Registret väckte stor ilska bland stora delar av landets romska population som bland annat var särskilt upprörda över att små barn registrerats. Erland Kaladras ordförande för det romska ungdomsförbundet var en av de som uttalade sig i samband med upptäckten och drog en parallell mellan registret och registrering

---

³⁴ Aftonbladet. (2018) *Trots miljarderna – antalet tiggande EU-migranter minskar inte*. Aftonbladet. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/XweXBr/trots-miljarderna--antalet-tiggande-eu-migranter- minskar-inte> Publicerad: 2018-03-22. (Hämtad: 2020-12-27).

³⁵ Ibid.

³⁶ SVT-nyheter. (2019). *Mer än varannan romsk tiggare i Malmö utsatt för hatbrott*. SVT-nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/mer-an-varannan-romsk-tiggare-i-malmo-utsatt-for-hatbrott>. Publicerad: 2019-06-11. (Hämtad: 2020-12-27).

av judar och romer som gjordes av Nazityskland. Från polisenshåll kunde man bekräfta att registret existerade men att man inte känt till registret sedan tidigare eller på något sätt godkänt det. Emellertid fastslog Justitiekanslern, fyra år efter Dagens Nyheters avslöjande, att polismyndigheten skulle betala 35 000 kronor till samtliga romer som återfanns i registret med motiveringen att registret kan betraktats som etnisk diskriminerande.³⁷

4 Teoretisk ram

4.1 Postkolonial teori

Postkolonial teori har under de senaste decennierna blivit en allt mer etablerad och inflytelserik teoribildning som tillämpats på en rad olika sätt inom diverse forskningsfält. Som konsekvens av teorins spridning och omfattning är uppgiften att kortfattat redogöra för dess grunder synnerligen komplex. Ania Loomba, en av teorins mest inflytelserika teoretiker, hävdar emellertid att det som genomsyrar all postkolonial teoribildning är ett kritiskt förhållningssätt till etablerade diskurser som berör individer såväl som nationer som har koloniserats, dominerats och förtryckts.³⁸

Inom postkolonial teori intresserar man sig dock inte för samtliga grupper och samhällen som genom historien blivit koloniserade eller på andra sätt förtryckts av en främmande makt. Huvudsakligen intresserar man sig istället för de koloniala och imperialistiska makter som etablerades i Europa under 1500-talet och framåt samt dessa makters inverkan på idéer kopplade till modernitet, humanitet och civilisation. Där det centrala för teorin kan ses som synliggörandet av ifrågakvarande idéers fortsatta inverkan på diskursen som omger de före detta koloniserade folkgrupperna.³⁹

Stuart Hall påpekar emellertid att postkolonial diskurs inte enbart omfattas av de forna kolonialmakternas diskursiva praktiker gentemot deras förre detta kolonialaterretorium utan skall snarare betraktas som en del av en större västerländsk narrativisering av *den andra*, där *den andra* kan betraktas vara i ett binärt förhållande till det västerländska. Det primära syftet med det binära förhållandet är att bevara den västerländska hegemonin. Där hegemonin bevaras

---

³⁷ SVT-nyheter. (2017). *Alla i romregistret får ersättning av JK*. SVT-nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/alla-i-romregistret-far-ersattning-av-jk> Publicerad: 2017-05-24.

(Hämtad: 2020-12-27).

³⁸ Loomba, Ania (2008). *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*. Stockholm: Tankekraft. s.62.

³⁹ Matthis, Moa (2005). *Orientalism på svenska*. Ordfront i samarbete med Re:orient, Stockholm. s.165.

genom att *den andra* eller det icke västerländska framställs besitta mindre önskvärda attribut, i kontrast till det västerländska som framställs besitta önskvärda attribut.⁴⁰ Förklaringar av ifrågavarande begrepp går ett finna nedan.

4.2 Postkolonial teori & romer

Romerna är ursprungligen en folkgrupp från Indien men har under perioden efter den muslimska expansionen i nordöstra Indien och mellanöstern under 1000-talet utvandrat till Öst- och Västeuropa. Romer har som grupp således ingen egen nation eller specifika områden som helt domineras av en romsk population. Följaktligen går det inte att betrakta romerna som en koloniserad folkgrupp i traditionell bemärkelse där kolonialism definieras som: "...a conquest and control of other peoples' land and goods".⁴¹ Trots detta väljer vi i denna undersökning att betrakta romer som en folkgrupp som omfattas av en postkolonialdiskurs. Valet baseras på två huvudsakliga faktorer. För det första har begreppet kolonialism kommit att vidareutvecklas till att även innefatta grupperns allmänna politiska, sociala, ekonomiska och militära dominans över en annan.⁴² Utifrån ifrågavarande definition bör romerna rimligen, som en konsekvens av deras historiska utsatthet av myndigheter i Europa, således betraktas som en koloniserad folkgrupp. För det andra är vår uppfattning att romernas indiska ursprung och starka koppling till öst bidrar till att folkgruppen i stor grad betraktats som något frångående det västerländska och konstruerats som *den andra* trots sin långa historia i Europa; en uppfattning som även presenteras i tidigare forskning som berör den romska populationen.⁴³

4.3 Binarism

Binarism är en central term inom postkolonial teori och härstammar från det engelska ordet *binary* som betyder ett motsatsförhållande mellan två olika ting. Termen har ofta setts som en del av den imperialistiska och koloniala diskursen, då den befäster en tydlig distinktion mellan exempelvis svart/vit och eller mellan koloniserad/koloniserad. I en svensk och romsk kontext

---

⁴⁰ Hall, Stuart. (1992) "The West and the Rest: Discourse and Power", Essential Essays, Volume 2: Identity and Diaspora. s.225. Said, Edward W. (2016). *Orientalism*. Nyutg. Stockholm: Ordfront. s.64.

⁴¹ Loomba, Ania (2005). *Colonialism/postcolonialism*. 2. ed. London: Routledge. s. 1-2.

⁴² Shohat, Ella (1992). *Notes on the "Post-Colonial"*. Social Text. No. 31/32, Third World and Post-Colonial Issues, pp. 99-113. Published By: Duke University Press. s.105.

⁴³ Indzic, Dujso.

har begreppet kommit att, i vår undersökning, exemplifiera framställningen av romer som något som kontrasterar det svenska.⁴⁴

4.4 Andrafiering

I det binära förhållandet mellan exempelvis koloniserare/koloniserad framställs den koloniserade som *den andra*. Inom begreppet *den andra* återfinns flera olika typer av representationer. Gemensamt för representationerna är att det huvudsakligen kan betraktas som negativa. Processen där den andra skapas definieras som andrafiering och kan sammanfattas på följande sätt: "The other corresponds to the focus of desire or power in relation to which the subject is produced, the other is the excluded or 'mastered' subject created by the discourse of power".⁴⁵

4.5 Hegemoni

Andrafieringen där *den andra* ställs i ett binärt förhållande till den dominerande parten kan sammanfattningsvis beskrivas som den dominerande partens försök att bevara sin hegemoni, det vill säga sin överordnade maktposition. Den överordnade partens hegemoni behöver emellertid inte säkerställas genom fysisk kraft eller för den delen aktiva försök att övertala den underordnade parten om dess lägre ställning. Istället etableras den överordnade maktpositionen implicit genom den dominerande partens kontroll över ekonomi, utbildning och media. Genom dessa institutioner kan den dominerande parten framställa sina egna intressen som essentiella medan den underordnade parten framställs negativt och deras intressen som sekundära. Detta medför att den överordnade partens överlägsna position befästs ytterligare medan den underordnade parten förblir maktlös.⁴⁶

Traditionellt sett har begreppet hegemoni kopplats till internationell politik generellt eller specifik till global ekonomisk politik. I förevarande sammanhang har begreppet kommit att symbolisera en stats politiska eller ekonomiska överordnade maktposition på den globala arenan. Storbritanniens maktposition under 1800-talet eller USAs dominans efter andra världskriget kan betraktas som exempel på stater som har utövat hegemoni. Därtill har hegemoni begreppet även använts inom marxistisk teoribildning som ett sätt att tydliggöra

---

⁴⁴ Ashcroft, Bill, Griffiths, Gareth and Tiffin, Helen (2000). *Post-colonial studies: the key concepts*. London: Routledge. s.18-19.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid., s.106-107.

den ledande samhällsklassens dominans över människo- och samhällssynen intill dess redan ledande politiska och ekonomiska dominans. Begreppet har emellertid även kommit att integreras i post-kolonial teoribildning, där man istället för att explicit tala om klass istället tala om kolonialmaktens, eller för den delen västvärlden generellt, hegemoni över de tidigare koloniserade folken.⁴⁷I förevarande undersökning används begreppet som ett sätt att förtydliga hur de svenska myndigheterna i samspel med pressen på olika sätt presenterar förslag för att hantera den romska befolkningens situation som ofta vid första anblick kan betraktas som välvilliga men som vid en närmare betraktelse framstår gynna myndigheternas intressen i större grad än de gör romerna själva. Denna framställning befäster följaktligen romernas underordnade maktposition och deras intressen framställs som sekundära.

4.6 Mary Douglas – Renhet och fara

Mary Douglas var en brittisk social antropolog verksam under 1900-talets andra hälft. Douglas var djupt rotad i en poststrukturalistisk teoribildning, starkt influerad av Émile Durkheims tankar, och tillbringade stora delar av sin aktiva karriär i Afrika där hon utförde socialantropologiskt fältarbete. Under sitt fältarbete ägnade sig Douglas huvudsakligen åt komparativa religionsstudier av *moderna* och *primitiva* samhällen och publicerade flera verk inom ämnesområdet. I hennes mest kända verk *Renhet och fara* undersökte Douglas vad olika samhällen i världen uppfattade som heligt, hygieniskt och smutsigt och delar av det som Douglas fastställde i föreliggande bok kommer att utgöra förevarande arbetes andra teoretiska förankring.⁴⁸

I boken presenterar Douglas tesen att alla människor och samhällen är djupt rotade i en vilja att skapa ordning i deras värld. Smuts och anomalier menade Douglas var det som störde den önskade ordningen. Emellertid hade varje samhälle olika uppfattningar av vad som skulle kategoriseras som smuts och anomalier. Gemensamt för all smuts och samtliga anomalier var dock att de var något som inte var som det skulle och därmed skapade oordning i samhället. Smuts kunde enligt Douglas vara allt från ett lager damm på en bokhylla till grisar som hon menade skapade oordning då grisen har kluvna hovar men inte idisslade, vilket skilde sig från de andra djuren med kluvna hovar. Både dammet och grisen betraktades som anomalier då det

---

⁴⁷ Nationalencyklopedin. *Hegemoni*. Nationalencyklopedin.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hegemoni> (Hämtad: 2021-01-20).

⁴⁸ Belton, Pdraig (2018). *Mary Douglas's Purity and Danger - An analysis of the concepts of pollution*. Macat International Limited. s.14.

inte var som de egentligen skulle vara.

Douglas menade att ett av varje samhälles viktigaste uppdrag är att upprätta strategier för att hantera dessa anomalier och smuts för att således återställa ordningen.⁴⁹ Strategierna för att hantera smuts och anomalier kunde i sin tur kategoriseras som antingen *positiva* eller *negativa*. *Positiva* strategier innefattade enligt Douglas försök att aktivt hantera smutsen eller anomalin genom ritualisering och/eller omdefiniering där smutsen eller anomalin ges en ny plats eller funktion. Ett exempel på en *positiv* hantering av en anomali kan exemplifieras av nuer stammen i Södra Sudans sätt att hantera nyfödda som föds med en fysisk defekt. När ett barn föds med en fysisk defekt i nuer stammen anses det inte vara ett mänskligt barn, istället väljer man att omdefiniera barnet genom att säga att barnet egentligen är en flodhästunge som av misstag fötts av en kvinna istället för av en flodhäst. För att återställa ordningen utförs en ritual där det nyfödda barnet läggs ner i en flod där barnet, då den egentligen är en flodhäst, hör hemma.⁵⁰

Negativa strategier präglas istället av en motvilja att hitta en ny plats för smutsen och anomalierna. Douglas menar att de inom de *negativa* strategierna finns tre tillvägagångssätt för att hantera det som skapar oordning; tabubeläggning, stigmatisering samt eliminering. Ett exempel av en *negativ* hantering återfinns enligt Douglas i flera västafrikanska stammars

---

⁴⁹ Belton, s.48. Douglas, Mary (1997). Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu. Nora: Nya Doxa. s. 48.

⁵⁰ Douglas, s.48-49.

hantering av födelsen av tvillingar. Douglas fann att födelsen av tvillingar uppfattades som en anomali då man såg de som osunt att två barn skulle komma från samma livmoder. För att hantera denna oordning eliminerades, det vill säga mördades, de båda barnen och ordningen var därmed att betrakta som återställd.⁵¹

Det är emellertid viktigt att poängtera att det inte alltid finns en tydlig skiljelinje mellan en *negativ* och en *positiv* hantering av anomalier och smuts, istället kan man i många fall identifiera en kombination av strategier som kan betraktas som både *negativa* och *positiva*. Ett exempel på detta återfinns i berättelsen om den historiska figuren Jeanne d'Arcs öde. Jeanne d'Arc levde under början av 1400-talet och kom från en fransk bondefamilj. När det hundraåriga kriget mellan Frankrike och England var i sin slutfas var stora delar av Frankrike ockuperat av engelsmän. Under denna tid lyckades Jeanne d'Arc ta värvning i den franska armén och kom att med tiden, enligt historieskrivningen, visa sig vara en utomordentlig krigare och ledare. D'Arc skulle emellanåt komma att gripas, dömas för häxeri och slutligen brännas på bål.⁵²

Douglas menar att D'Arc med största sannolikhet betraktades som en anomali med dåtidens ögon, då hon som kvinna från en bondefamilj lyckades nå stora militära framgångar, vilket sannerligen var ovanligt vid denna tid. För att hantera denna anomali går det att finna ett flertal olika strategier. Inledningsvis går det att argumentera för att d'Arc möttes av någon typ av stigmatisering av hennes fiender där hon möjligen betraktades som monstruös eller onaturlig. Därefter omdefinieras hon efter gripandet till häxa och slutligen eliminerades hon genom en rituell bålbränning. Hanteringen av anomalin Jeanne d'Arc kan således betraktas innehålla strategier som både kan anses vara *positiva* och *negativa*. Gemensamt för samtliga strategier är dock att de syftar till att återställa ordningen⁵³

4.7 Mary Douglas och romer

Som beskrivs ovan kan smuts och anomalier samt samhällets hantering av dessa betraktas utgöra en del av det centrala innehållet i Douglas verk. Men vem kan betraktas som smuts och anomalier i samhällets ögon? Douglas presenterar som nämns ovan ett flertal exempel. Det är emellertid ytterst svårt att definiera någon eller något som smuts eller som en anomali. Både smuts och anomalier är två extremt negativt laddade ord, vilket medför att det är komplext att själv definiera en grupp eller en företeelse som smutsig eller som en anomali. Dock är det

---

⁵¹ Douglas, s.49.

⁵² Nationalencyklopedin. *Jeanne d'Arc*. Nationalencyklopedin. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jeanne-d-arc> (Hämtad: 2020-12-28).

⁵³ Douglas, s.128.

viktigt att påpeka det som Douglas själv förkunnar; smuts och anomalier är enbart det som samhället betraktar vara något som inte är som det borde vara. Att identifiera en grupp eller något som har ansetts som smuts eller som en anomali bör inte ses som att man därmed själv tycker att gruppen eller företeelsen är oren eller omoralisk. Smuts och anomalier är i förevarande kontext enbart något som ansetts eller alltså anses vara något som bryter mot samhällets normer och värderingssystem.⁵⁴

Historiskt går det att argumentera att ett flertal grupper har betraktats som smuts eller som anomalier av majoritetssamhället. Homosexualitet har exempelvis under flera tidsperioder betraktats som orent och strategier för att upprätthålla det som man ansett vara den rätta ordningen har framförts. Andra minoritetsgrupper kan även betraktats som något som ansetts störa ordningen. Den judiska befolkningen i Europa är möjligen ett av det mer tydliga och tragiska exemplen där strategin för att hantera den judiska befolkningen som betraktades som något som störde den ariska ordningen i Nazityskland kan inledningsvis beskrivas som omdefiniering och stigmatisering, i samband med att den judiska befolkningens medborgerliga rättigheter försvann som en konsekvens av Nürnberglagarna, därefter genom eliminering då miljontals judar dödades i koncentration- och förintelsläger i vad som kan beskrivas som rituella mord.⁵⁵

Huruvida den romska befolkningen kan ha betraktats som anomalier eller smuts av diverse europeiska myndigheter och medier råder det enligt vår mening inga tvivel om. I flera studier som berör den romska populationen i Bulgarien har författarna exempelvis funnit att termen *kantun* ofta används som referens till romska tältläger; en term som har starka kopplingar till orden för smuts och orenhet på bulgariska och är ett av många exempel där den romska populationen har framställts som smutsig. Därtill blev romerna precis som den judiska befolkningen utsatta för en omdefinierings, stigmatiserings och slutligen elimineringsprocess som konsekvens av att deras existens ansågs skapa oordning i drömmen om en rasenhetlig värld i samband med förintelsen. Fortsättningsvis går det enligt vår mening att i svenska myndigheter och mediernas framställning av den romska populationen återfinna ett flertal

---

⁵⁴ Ibid., s.47-49.

⁵⁵ Cederberg, s.40.

exempel på porträtteringar och attityder mot romer där gruppen framställs som något som särskiljer sig från det svenska och således stör ordningen och därmed bör hanteras.⁵⁶

Trots att, det enligt vår mening, finns fog för att betrakta Douglas teori om smuts och anomalier som ytterst användbar i forskning som berör den romska befolkningen, återfinns oss veterligen, ytterst få exempel på andra undersökningar där teorin har använts. Följaktligen innebär detta att exempel på sätt att applicera teorin och möjliga brister med teorin inom det aktuella forskningsområdet inte går att finna, vilket kan betraktas som problematiskt för vår del. I en svensk kontext återfinns teorin vid ett tillfälle, i boken *Mediebilden av romer*. Dock kan inte teorin betraktas som något större analysverktyg i bokens försök att undersöka framställningen av romer i media utan omnämns enbart vid ett tillfälle för att synliggöra synen på romer i Bulgarien.⁵⁷

Den begränsade användningen av teorin inom ämnesområdet till trots är vår uppfattning att den kan komma att bli synnerligen användningsbar. Som omnämns ovan går det att argumentera för att Douglas teori på många sätt kan appliceras på synen på och hanteringen av romer historiskt. Vår förhoppning är således att teorin kan hjälpa oss erhålla en större förståelse för det bakomliggande faktorerna bakom porträtteringen av romer men även hur man från myndigheters håll har bemött gruppen. Därtill hoppas vi även på att denna ökade förståelse kan delvis bidra till att ny kunskap presenteras inom ämnesområdet.

5 Material

5.1 Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet grundades 1884 och var vid dess bildande starkt unionskritiskt. Svenska Dagbladet har sedan dess start genomsyrats av en konservativ politisk hållning fram till 1974. Då möjliggjordes en expansion av företaget under Gustaf von Platens ledning. Samtidigt blev tidningens politiska hållning friare vilket uppenbarade sig genom den nya beteckningen som obunden moderat från att tidigare varit uteslutande konservativ. Tidningen utgår från Stockholmsområdet men har alltså en rikstäckande läsekrets.⁵⁸

---

⁵⁶ Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet. s. 66–76.

⁵⁷ Pollack & Truedsson, s.80.

⁵⁸ Nationalencyklopedin, *Svenska Dagbladet*. Nationalencyklopedin.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/svenska-dagbladet> (Hämtad: 2020-12-07).^[1]

5.2 Dagens Nyheter

1864 grundade Rudolf Wall tidningen Dagens Nyheter med en utpräglad liberal politisk åskådning där man stod för frihet i såväl politik, ekonomi som undervisning samt för en utvidgad rösträtt. Den liberala åskådningen kvarstår än idag. Tidningens största expansion skedde under andra världskrigets framfart då antalet tryckta upplagor mer än fördubblades och således gjorde Dagens Nyheter till Sveriges största tidning. Under efterkrigstiden fick tidningen en allt mer betydande roll som opinions organ och höll sig således kvar i toppen av antal tryckta tidningsupplagor.⁵⁹

5.3 Avgränsning och diskussion kring materialet

I föreliggande arbetes inledande process ställdes vi inför ett antal utmaningar gällande val kopplade till material samt eventuella avgränsningar. I följande kapitel kommer vi bringa klarhet för hur vi har resonerat.

Valet att använda oss utav Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet grundades på två huvudsakliga faktorer. Dels för att Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter både idag och historiskt sett har haft en stor och rikstäckande läsekrets. Dels för att Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter inte har samma politiska åskådning, då Svenska Dagbladet är obunden konservativ/moderat och Dagens Nyheter är obunden liberal. Vi anser att trots att de två tidningarna inte befinner sig på två helt olika sidor av den politiska skalan skiljer de sig tillräckligt för att vi ska kunna erhålla en nyanserad bild gällande framställningen av den romska befolkningen i media. Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter har även digitaliserat deras tidningsarkiv vilket har underlättat vår sökningsprocess, vilket även bidragit till vårt val.

För att finna relevanta nyhetstexter från 1914, 1934 och 1960 valde vi att använda sökordet *zigenare* och *tattare*. Detta val baseras på att orden var de vedertagna begreppen för att beskriva den romska befolkningen vid denna tidpunkt samt att sökningar på ordet *romer* inte gav några träffar. Vid sökningarna i arkiven gällande årtalen 1975, 1999 samt 2013 använde vi oss av ordet *romer* men även *zigenare* och *tattare* då samtliga tre gav sökträffar i arkiven.

Valet att undersöka de utvalda årtalen grundar sig på två faktorer. Dels ville vi undersöka en lång tidsperiod, dels ville vi utgå från sex viktiga årtal för den romska befolkningen. Valet att välja just de sex utvalda åren kan attribueras till följande förklaringar: 1914 infördes en lag

---

⁵⁹ Nationalencyklopedin, *Dagens Nyheter*. Nationalencyklopedin.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dagens-nyheter> (Hämtad: 2020-12-07).^[1]

angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas. 1934 infördes steriliseringslagen i Sverige som innebar att bland annat romer steriliserades med motiveringen att vissa romska individer riskerade att föra vidare skadliga arvsanlag till framtida generationer. 1960 var året då romer för första gången kunde rösta i riksdagsvalet. 1975 avskaffades steriliseringslagen. 1999 inleddes officiellt den process som kom att innebära att den romska befolkningen får status som minoritetsfolk år 2000 i Sverige. Slutligen, 2013 uppmärksammades polisens olagliga register över romer i Skåne.

Motivet till vårt val att undersöka Svenska Dagbladets och Dagens Nyheters nyhetstexter från enbart två månader instiftar sig på arbetets begränsade tidsram. Valet att specifikt undersöka nyhetstexter från just januari och december baseras på vår aspiration om att möjligen få en bred perception av framställningen av romer i media, då vi undersöker en månad i början av året och en på slutet.

6 Metod

6.1 Kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys

Som metod för att undersöka det valda materialet har vi valt att använda oss utav en innehållsanalys. Historisk sett har innehållsanalys använts som metod för att beskriva material exempelvis böcker, tidningsartiklar och tidskrifter inom samhällsvetenskap. Metoden har företrädesvis använts för att ge en systematisk och kvantitativ beskrivning av det undersökta materialet.⁶⁰ Emellertid har även kvalitativ innehållsanalys blivit en vedertagen metod inom flera forskningsfält numera.⁶¹ Detta då metoden kan ses som en mycket flexibel metod som kan appliceras i samband med många olika typer av medier.⁶²

6.2 Konventionell ansats

Det existerar tre olika strategier inom kvalitativ innehållsanalys, konventionell ansats, styrd ansats samt summerande ansats. I föreliggande arbete använder vi oss av konventionell ansats där forskaren analyserar texten fritt utan att utgå från förutbestämda kategorier med teoretisk

---

⁶⁰ Nationalencyklopedin. *Innehållsanalys*. Nationalencyklopedin.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/inneh%C3%A5llsanalys> (Hämtad: 2020-12-07).

⁶¹ Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). *Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112. s.105.

⁶² Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber s.281.

anknytning. Själva bearbetningen av materialet inleds med en noggrann läsning av textmaterialet där meningsenheter plockas ut. Vidare kodas de utvalda meningsenheterna och processen fortskrider sedan genom att koderna organiseras i kategorier, subkategorier samt övergripande teman. Denna bearbetning och process av materialet beskrivs frekvent med hjälp av ett schema för att således göra analysen transparent. Avslutningsvis jämförs de framtagna kategorierna dels med tidigare forskning dels med forskarens egna teoretiska förankring.

6.3 Genomförande

För att försöka besvara vår första forskningsfråga *Vad är det övergripande temat i nyhetstexter som berör den romska befolkningen i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter 1914–2013?* började vi med att läsa de nyhetstexter som kunde på något sätt kopplas till den romska befolkningen i sin helhet. Om nyhetstexten uteslutande handlade om romer plockades textens rubrik ut sedermera kodades rubriken och därefter positionerades koderna in i kategorier. Därefter bildade de kategorier som vi ansåg hade kopplingar till varandra i övergripande teman. Förevarande process finns exemplifierad under Bilaga 2. Samma process applicerades även på de nyhetstexter som inte uteslutande handlade om romer förutom att istället för textens rubrik plockade vi ut meningsenheter där textförfattaren behandlar ämnen som på något sätt är relaterade till den romska befolkningen. Således plockades inte de meningsenheter ut som vi inte ansåg vara relevanta för den romska befolkningen. De teman som konstruerades presenteras i föreliggande arbetes resultatdel, dels i diagramform dels i textform i Bilaga 1, för att sedan diskuteras samt ställas i relation till vad tidigare forskning visat i arbetets analysdel.

Fortsättningsvis, för att försöka besvara vår andra forskningsfråga *Hur beskrivs den romska befolkningen i nyhetstexter i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter 1914–2013* såg processen ut på liknande vis som vid vår första forskningsfråga. Emellertid togs nu meningsenheter ut ur nyhetstexterna som beskrev den romska befolkningen. På samma vis som vid vår första forskningsfråga presenteras även temana från vår andra forskningsfråga dels i diagramform dels i textform i Bilaga 1. Kodningsprocessen exemplifieras under Bilaga 3. Även resultatet av vår andra forskningsfråga diskuteras och ställs i relation till vad tidigare forskning visat i föreliggande arbetes analysdel.

För att därefter försöka besvara vår tredje forskningsfråga *Vilka likheter och skillnader existerar mellan de undersökta åren?* använder vi oss inte av den tidigare använda processen

med kodning-tematisering-summering, de eventuella likheter och olikheter som vi finner presenteras heller inte i tidigare diagramform i resultatdelen, utan diskuteras endast i textform och återfinns således i arbetets analysdel. Avslutningsvis skiljer sig även processen för att försöka besvara vår fjärde forskningsfråga *Varför framställs den romska befolkningen som den gör och varför finns det några likheter och skillnader mellan de undersökta åren?* jämfört med de tidigare processerna. Istället för att använda processen med kodning-tematisering-summering valde vi att under föreliggande process ställa våra resultat kring varför den romska befolkningen framställs på ett visst sätt samt de likheter och skillnader mellan de undersökta åren i relation till tidigare forskning. Vi har därmed valt att utgå från de förklaringar kring varför den romska befolkningen har porträtterats på ett visst sätt samt varför det existerar likheter och skillnader mellan de undersökta åren som tidigare forskning har kommit fram till för att sedermera föra ett resonemang om vi kommer fram till liknande förklaringar eller om de särskiljer sig. Vårt teoretiska ramverk gav emellertid upphov till tidigare inte specificerade upptäckter och jämförs således inte alltid direkt med vad tidigare forskning inom ämnesområdet funnit.

6.4 Diskussion av problematisering av metod

Vårt val att använda innehållsanalys som metod för att undersöka vårt material i form av nyhetstexter kan anses brukligt då metoden har använts av tidigare forskning exempelvis Pollack och Truedsson samt Covert.⁶³ Vidare använder sig tidigare forskning i form av Dijk, Indzic Dujso samt Breazu av olika former av kritisk diskursanalys som är en metod som delvis påminner om innehållsanalys.⁶⁴

Både innehållsanalys samt diskursanalys kan enligt vår förståelse ses som lämpliga för vår undersökning, trots detta valde vi att använda oss av en konventionell innehållsanalys. Förevarande val skulle emellertid kunna ifrågasättas då Hsieh och Shannon exempelvis menar att konventionell innehållsanalys i större grad är användbar för ämnesområde där både tidigare forskning samt teoretisk bakgrund saknas.⁶⁵ Trots att det inom vårt ämnesområde återfinns både tidigare forskning samt teoretisk bakgrund som delvis påminner om vår väljer vi att använda oss av konventionell innehållsanalys. Detta val baseras på följande faktorer.

---

⁶³ Pollack & Truedsson. Covert.

⁶⁴ Dijk. Indzic Dujso. Breazu.

⁶⁵ Hsieh and Shannon, s.1279.

Innehållsanalys är en öppen forskningsmetod vilket innebär att det är enkelt att konkretisera själva genomförandet och således är replikationer av studien enkla att genomföra. Detta medför i sin tur att metoden kan ses som en förhållandevis objektiv analysmetod.⁶⁶ Vidare menar vi att styrd innehållsanalys som kan betraktas som det mer rimliga valet skulle kunna riskera att vi endast placerar in meningsenheter i förutbestämda kategorier utan att vi gör egna tolkningar. Avslutningsvis anser vi att då tidigare forskning inom ämnesområdet inte har oss vederliggen undersökt lika gammalt material som vi gör blir användandet av tidigare använda kategorier något märkligt, då vår förhoppning är att presentera ny information kring den historiska framställningen av Sveriges romska population.

Fortsättningsvis, vårt val att använda konventionell innehållsanalys skulle emellertid kunna bidra till att undersökningens resultat ses som abstrakt och utan någon tydlig koppling till tidigare forskning och teori. Likväl menar vi att då våra resultat ställs i relation till vad tidigare forskning visat samt analyseras utifrån flera begrepp som tidigare forskning har påvisat vara relevanta för vårt ämnesområde, så kringgår vi denna problematik.

Det finns dock även fog för en viss oro gällande vår kodnings-, tematiserings- och summerings processen. Detta då det finns en erkänd problematik kring den praktiskt tagna omöjligheten att utforma en kodningsmanual som inte inrymmer ett visst mått av kodarnas egna tolkningar.⁶⁷ Trots denna erkända problematik har vi som ambition att genomföra en så objektiv kodnings-tematisering-supperings process som möjligt. Förevarande förhoppning till trots färgas delvis troligen våra tolkningar av användandet av framförallt postkolonial teorism återfinns i tidigare forskning. Vår huvudsakliga oro är att vi således aktivt har letat efter fenomen i vår kodnings-tematiserings-supperings process, vilka skulle kunna förklaras med hjälp av vårt teoretiska ramverk. Vår förhoppning är dock att med en medvetenhet av förevarande risk och att våra resultat ställs i kontrast mot tidigare forskning minskar vi risken för att vår oro realiserar i någon större utsträckning.

7 Resultat

I kapitlet nedan redovisas undersökningens resultat i diagramform. Förklaringar av diagrammens innehåll i textform återfinns i Bilaga 1.⁶⁸ Sammanlagt har vi studerat 221 nyhetstexter som har publicerats i Svenska Dagbladet samt Dagens Nyheter under januari och

---

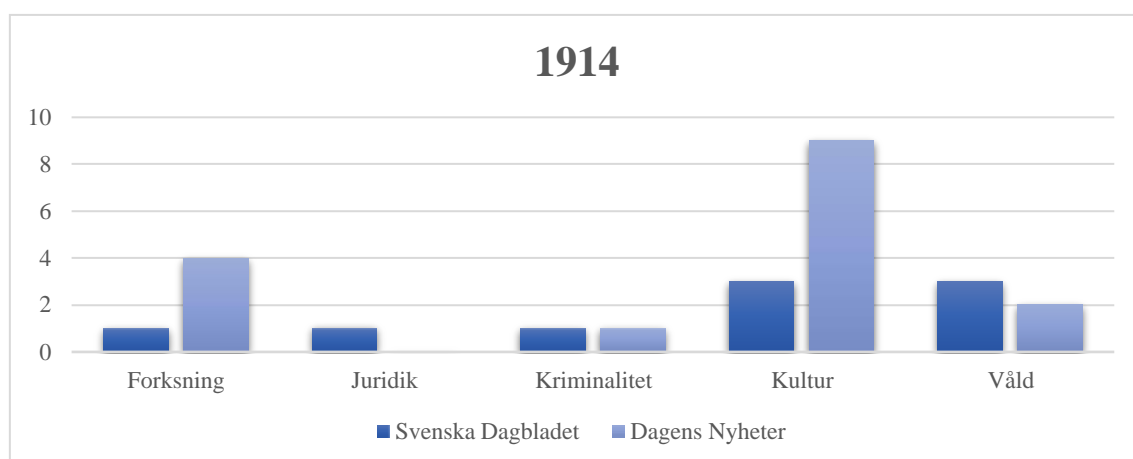
⁶⁶ Bryman, s.296.

⁶⁷ Ibid., s.297.

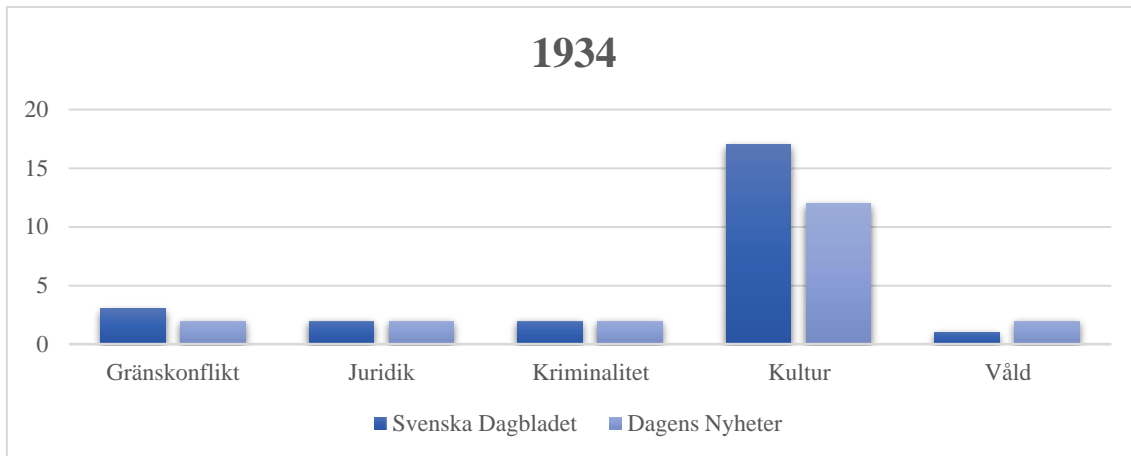
⁶⁸ Bilaga 1.

december 1914, 1934, 1960, 1975, 1999 samt 2013. Under januari och december månad 1914 publicerades totalt 25 nyhetstexter som på något sätt berörde den romska befolkningen. Svenska Dagbladet publicerade nio nyhetstexter och Dagens Nyheter publicerade 16 nyhetstexter. 45 nyhetstexter publicerades totalt under januari och december 1934. Svenska Dagbladet publicerade 25 texter och Dagens Nyheter publicerade 20. Under januari och december månad 1960 publicerades totalt 23 nyhetstexter i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Svenska Dagbladet publicerade tio och Dagens Nyheter publicerade 13. Vidare, 1975 publicerades totalt 27 nyhetstexter under januari och december. Vilka var fördelade som följer: 16 i Svenska Dagbladet och elva i Dagens Nyheter. Under januari och december 1999 publicerades 31 nyhetstexter. Svenska Dagbladet publicerade 16, vilket var en mer än Dagens Nyheter som publicerade 15. Under januari och december 2013 publicerades 70 nyhetstexter. Svenska Dagbladet publicerade 18 och Dagens Nyheter publicerade 52.

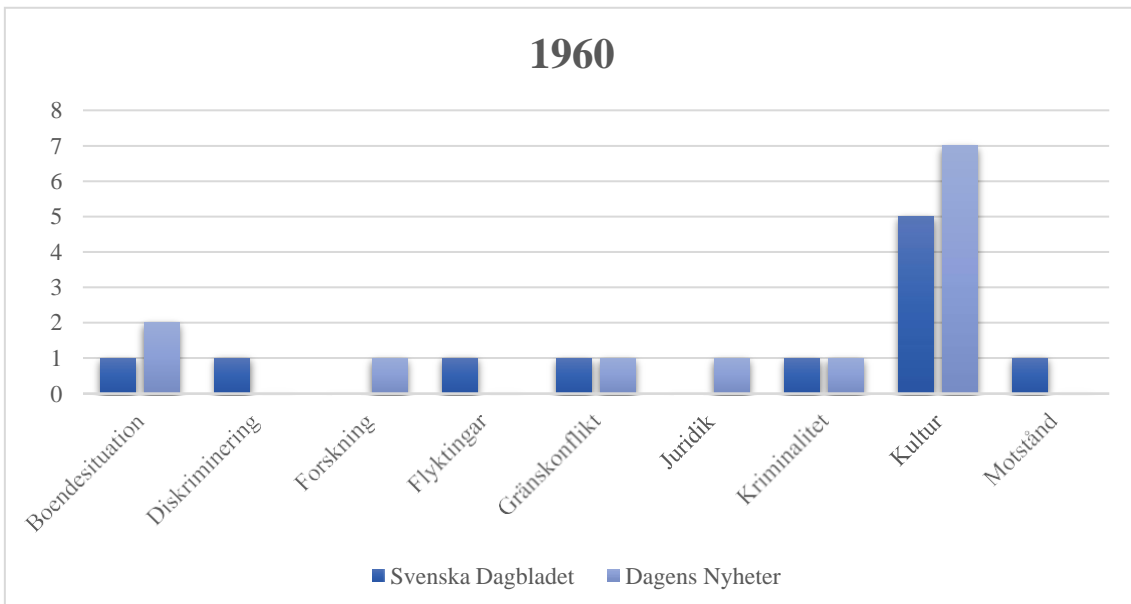
7.1 Övergripande temat i nyhetstexterna

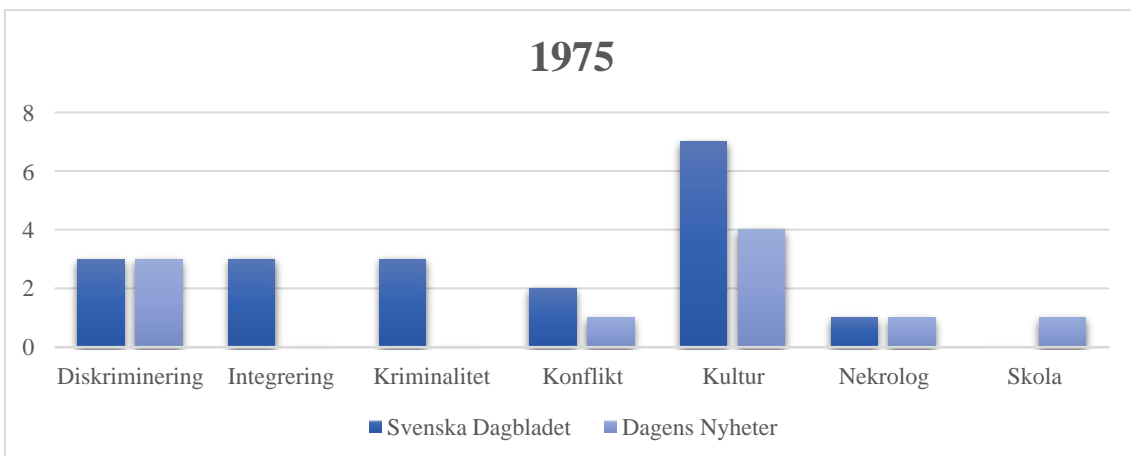
Figur 1. Diagram över fördelningen av teman i texter från januari och december månad 1914 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

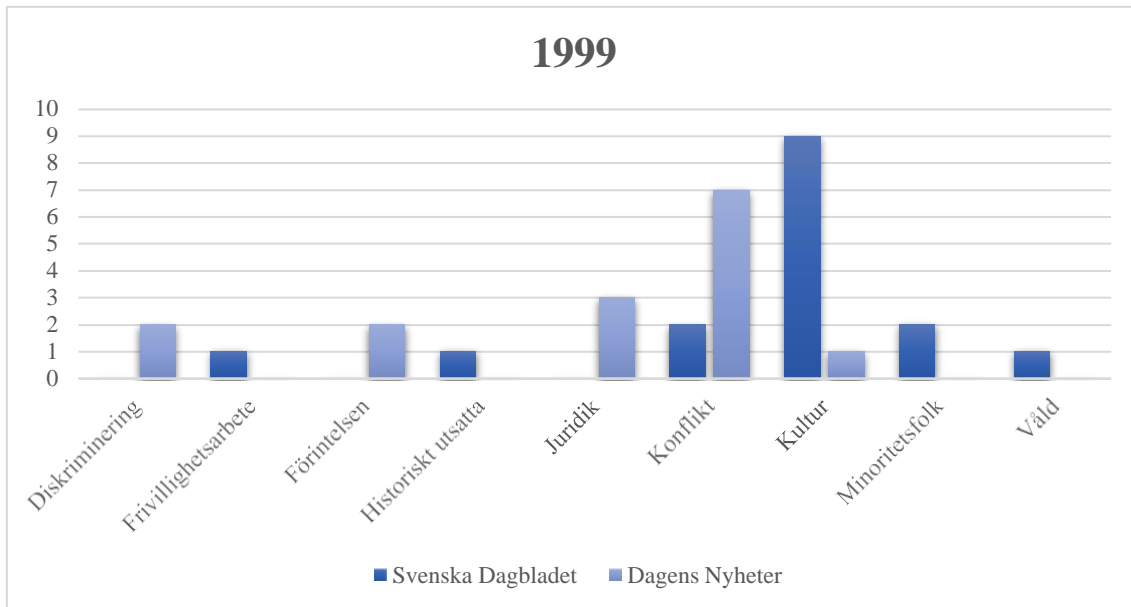
Figur 2. Diagram över fördelningen av teman i texter från januari och december månad 1934 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

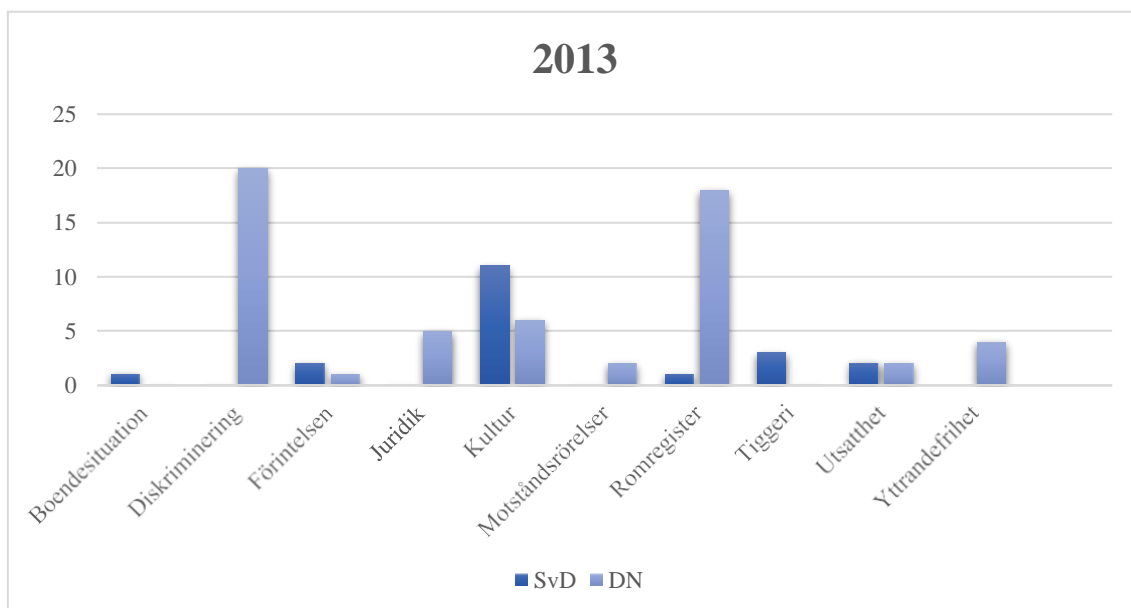
Figur3. Diagram över fördelningen av teman i texter från januari och december månad 1960 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

Figur 4. Diagram över fördelningen av teman i texter från januari och december månad 1975 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

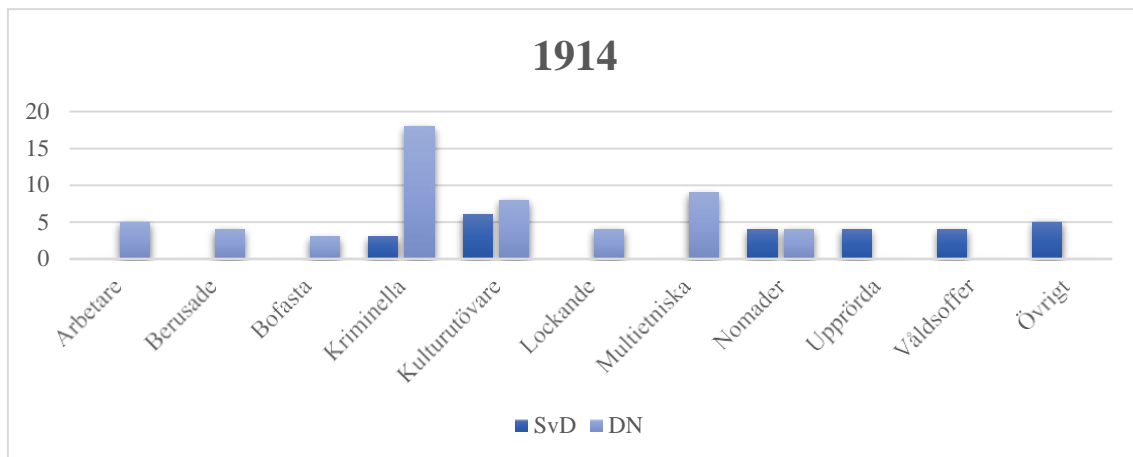

Figur 5. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1999 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

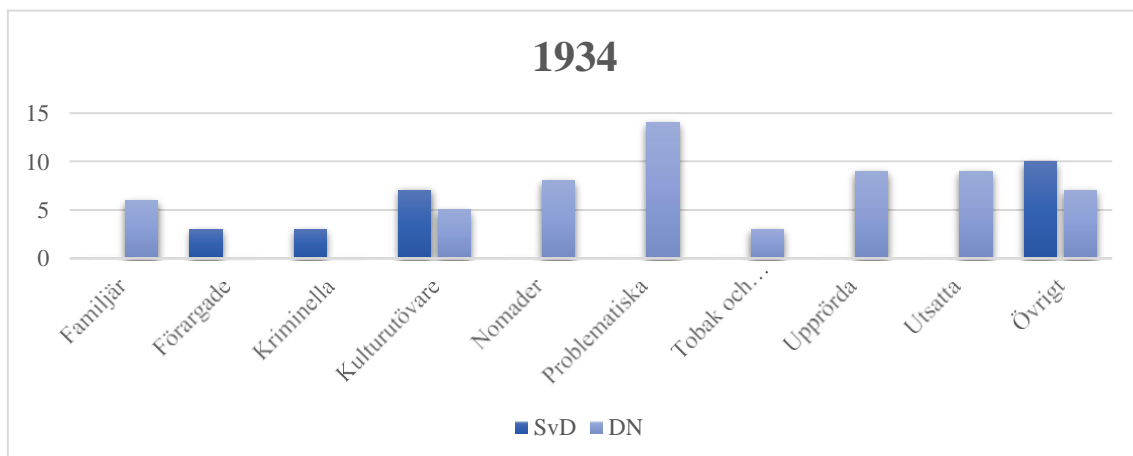

Figur 6. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 2013 i Svenska Dagbladet

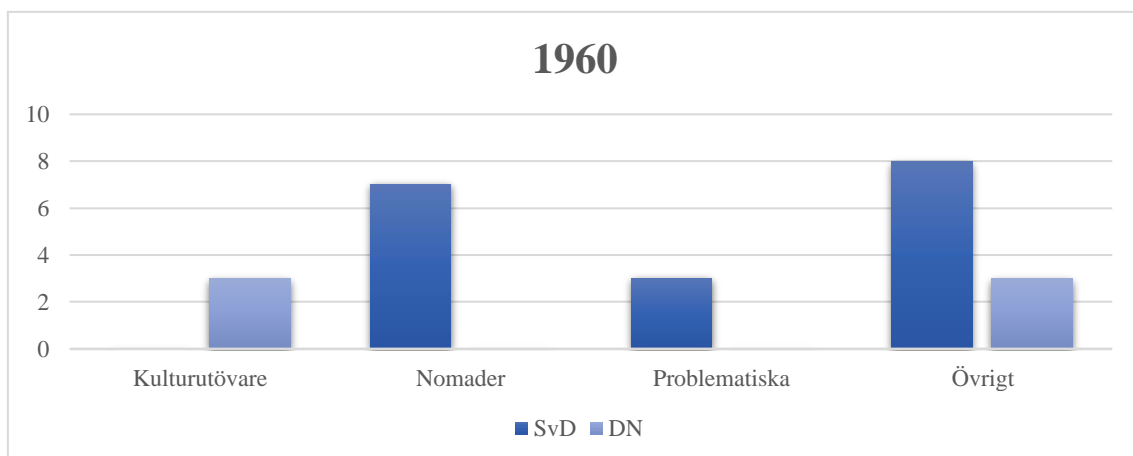
7.2 Beskrivningar i nyhetstexterna

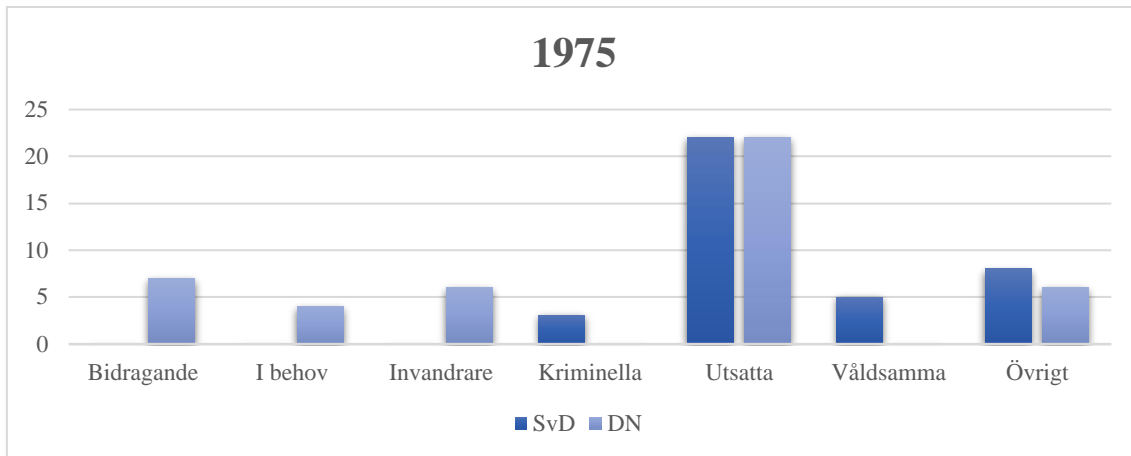
Figur 7. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1914 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

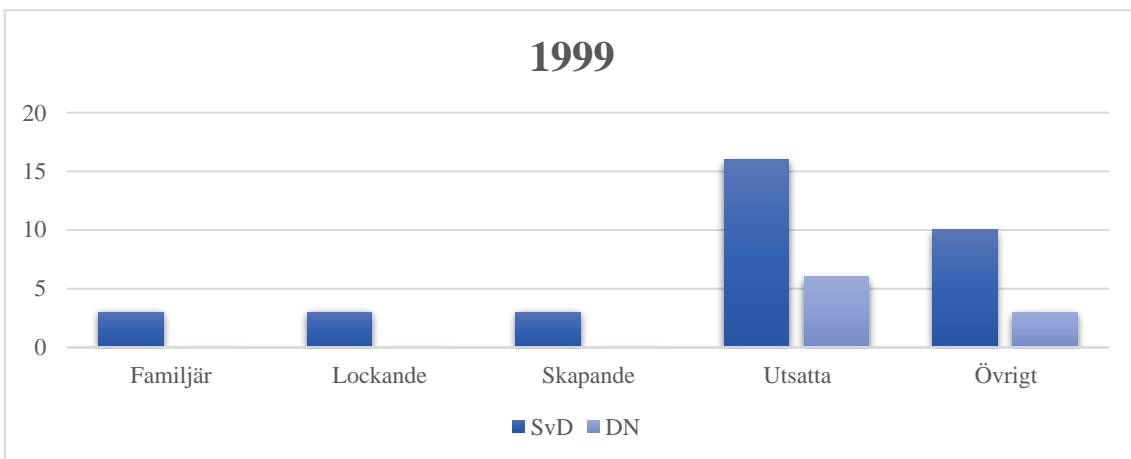
Figur 8. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1934 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

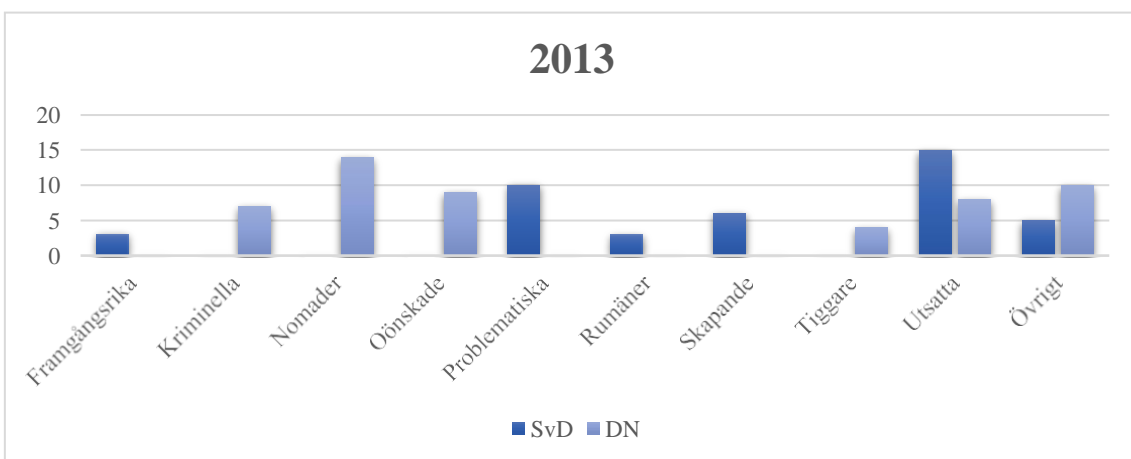
Figur 9. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1960 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

Figur 10. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1975 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

Figur 11. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 1999 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

Figur 12. Diagram över fördelningen av beskrivningar i texter från januari och december månad 2013 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter

8 Analys av framställningen av romer samt diskussion kring skillnader mellan de undersökta åren

8.1 1914

Under år 1914 förekommer den romska befolkningen främst i nyhetstexter som berör romsk musik, romers kulturella och biologiska särprägel samt i kontexter som berör brott där romer antingen är förövare eller själva är offer. I de beskrivningar av den romska befolkningen som är i störst utsträckning återkommande porträtteras romerna som kriminella individer som är biologiskt och kulturellt annorlunda det svenska. Därtill beskrivs romerna även livnära sig på specifika yrken och deras nomadiska livsstil nämns vid ett flertal tillfällen. Sammanfattningsvis är rapporteringen om den romska befolkningen något större i DN än i SvD (förkortningarna används hädanefter) och det återfinns därtill betydligt mer beskrivningar av romer, vilket är en konsekvens av både fler och längre nyhetstexter.

Det är flera aspekter av framställningen av den romska befolkningen som kan betraktas som intressanta. Exempelvis går det att identifiera vad vi betraktar som ett behov att från tidningarnas sida påpeka att något är romskt eller någon är rom. Detta sker till exempel vid annonseringen av olika musiktillställningar där annonsören är noga med att påpeka att det är ett *zigeniskt* band som står för underhållningen. Så är även fallet vid brottsrapportering där man påpekar att förövare alternativt offer är av romsk härkomst även vid tillfällen då det inte existerar någon uppenbar anledning till detta.

Att man i de nyhetstexter som berör musik väljer att specificera att det är just romsk musik som spelas kan möjligen inte betraktas som särskilt uppseendeväckande. En särpräglad romsk musikgenre har länge varit en stor del av den romska kulturen och det kan anses rimligt att man för att locka besökare nämner att det är just romsk musik som kommer att spelas. Romsk kultur, i det här fallet musikkultur, presenteras möjligen som något exotiskt, vilket kan beskrivas som delvis andrafierande. En liknande andrafieringsprocess går därtill att även identifiera i framställningen av romer som nomader samt som ett lockande folkslag.

Mer uppseendeväckande är möjligen behovet att benämna etniciteten på förövare och brottsoffer samt publiceringen av nyhetstexter som berör forskning kopplad till romsk anatomi och kulturella egenart. Förevarande framställningar kan betraktas som en mer allvarlig typ av andrafiering av romer där folkgruppen ställs i ett binärt förhållande till det svenska. Utöver att romerna är exotiska är det i föreliggande sammanhang delvis även farliga kriminella individer,

om än offer vid några tillfällen, samt kulturellt och biologiskt annorlunda det svenska. För att applicera det som Douglas återger som strategier för hanteringen av anomalier går det att argumentera för att delar av denna framställning av den romska befolkningen kan betraktas som i hög grad stigmatiserande och tabubeläggande.

Ifrågavarande framställning av romer är, även om den delvis ska betraktas som synnerligen problematisk, inte särskilt förvånande i vår mening. År 1914 var fattigvårdskommitténs arbete med att kartlägga den romska befolkningen och undersöka behovet av ytterligare lagstiftning kopplad till lösdriveri i full gång. Som Cederberg och vitbokens författare återger uppfattades romer som en synnerligen problematisk folkgrupp av stora delar av kommittén, särskilt på högerflanken, vilket kan förklara att liknade uppfattningar ges utrymme i konservativ och i viss mån liberal media. Utifrån Douglas strategier går det återigen att tala om att hanteringen av romer var från myndigheternas håll stigmatiserande och tabubeläggande.

Vidare är det faktum att nyhetstexter som på något sätt berör det inreseförbud som trädde i kraft samma år och innebar att den romska befolkningen i praktiken varken kunde resa ut eller in i landet uteblir delvis uppseendeväckande. I Douglas termer kan inreseförbudet beskrivas som en elimineringsstrategi där man från myndigheternas sida förkunnade att romer var en grupp av människor som sannerligen inte hade någon plats i landet. Det är emellertid viktigt att påpeka att uteblivandet av nyhetstexter som berör lagstiftningen kan bero på att vi i förevarande arbete endast har undersökt januari respektive december månad under de utvalda åren och det är möjligt att inreseförbudet omnämns i någon av de nyhetstexter som publicerades under årets övriga månader.

8.2 1934

I nyhetstexterna från 1934 handlar merparten av nyhetstexterna som berör den romska befolkningen om litteratur samt radio - och tv program. Vidare ser vi att likt nyhetstexterna under 1914 återfinns ett stort antal texter kopplade till kriminalitet och våld. Det som dock skiljer sig från tidigare års material är att det nu återfinns texter kring hur oönskade romer avvisas vid passkontroller och hur de sedermera deporteras från landet. En anledning till att nyhetstexterna nu i högre grad handlar om gränskonflikter kan troligen förklaras av nazismens framväxt i Tyskland, då delar av den romska befolkningen sökte sig till Skandinavien i takt med att tonen mot bland annat den romska befolkningen blev allt hårdare i Nazityskland och de kringliggande regionerna. I de exempel vi finner kring gränskonflikter rör det sig om romer

som sedan tidigare har skandinaviska pass men som av diverse anledningar inte får möjlighet att återvända till Skandinavien från kontinenten. Vi stöter därmed för första gången på nyhetstexter kopplade till det inreseförbud som inrättats 20 år tidigare för att hindra den romska befolkningen från att ta sig in i landet.

Förutom att det möjligen faktiskt var fler romer som försökte ta sig in i landet kan det ökade antalet nyhetstexter som berör gränskonflikter även bero på att man från myndigheternas sida var mer mån om att inreseförbudet skulle upprätthållas, något som rimligen kan kopplas till den rasbiologiska institutionens ökade politiska inflytande under förevarande tid. Institutionen, som hade inrättats drygt ett decennium tidigare, hade som bekant ett uttalat mål om att värna om det man beskrev som de svenska arvsanlagen och en ökad romsk population i landet ansågs således oönskad och kan förklara en större vilja att upprätthålla inreseförbudet från myndigheternas sida.

Ytterligare en skillnad i beskrivningarna av romer mellan 1934 och 1914 är att den romska befolkningen i större grad beskrivs som utsatta samt problematiska 1934 och i mindre stor utsträckning som kriminella som var fallet i det undersökta materialet från år 1914. Beskrivningarna kan emellertid alltjämt kategoriseras som i hög grad andrafierande och det går återigen att argumentera för att den romska populationen ställs i ett binärt förhållande till det svenska där romerna i kontrast till det svenska är farliga, problematiska och ociviliserade människor som behöver hjälp från samhället.

Strategierna, för att använda Douglas termer, för att hantera den romska befolkningen kan återigen beskrivas som tabubeläggande och stigmatiserande. Utöver stigmatisering och tabubeläggning kan vi dock även identifiera två nya strategier för att hantera romerna i det undersökta materialet men även generellt i myndigheternas agerande under 1934. Exempelvis finner vi en nyhetstext som kan beskrivas som ett försök att bilda opinion kring behovet att tvångsomhänderta romska barn och placera in dem i svenska fosterhem. Tvångsomhändertagandet kan ses som en slags kombination av ritualisering och omdefinition av de romska barnen, där barnen skiljs från sina romska föräldrar, assimileras med hjälp av sina svenska hem in i det svenska genom diverse ritualer med förhoppningen att till slut omdefiniera de romska barnen som svenska. Utifrån postkolonial teori går det återigen att tala om ett binärt förhållande mellan svenskar och romer där romer framställs som okapabla att ta hand om sina barn och majoritetssamhället beskrivs som ansvarstagande och därmed mer lämpliga föräldrar.

Utöver tvångsomhändertagande har vi identifierat ytterligare en strategi som visserligen inte omnämns i de två tidningarna men som sedan flera år använts av de svenska myndigheterna: tvångssteriliseringar. Tvångssteriliseringar kan, enligt vår mening, beskrivas som ett försök att eliminera möjligheterna till en utökning av den romska populationen. Vår uppfattning är även att eliminering möjligen ska betraktas som den mest omfattande strategin för att hantera den romska populationen under 1930- och 1940-talet generellt och kan delas in i tre steg där samtliga av de ovannämnda strategierna är inkluderade men där den övergripande strategin bör betraktas som eliminering.

De tre stegen är som följer: För att minska risken för ökad invandring av romer i landet inrättas ett inreseförbud som upprätthålls med större kraft under 1930- och 1940-talet och kan betraktas som det första steget. För att minska risken för att den romska befolkningen fortsätter att öka i landet väljer man att tvångssterilisera delar av den romska befolkningen som ses som särskilt olämpliga föräldrar, vilket kan betraktas som det andra steget. Slutligen tvångsomhändertas barn som anses i synnerhet problematiska och görs till svenskar, vilket kan beskrivas som en långsiktig elimineringsprocess av den romska befolkningen och är således det tredje och sista elimineringssteget. Elimineringsstrategierna kan i sin tur anses legitimeras genom att romerna blivit stigmatiserade och tabubelagda till den grad att myndigheternas och möjligen även allmänhetens uppfattning blir att det enda vettiga är att, på ett visserligen implicit sätt till skillnad från Tyskland knappt ett decennium senare, eliminera den romska befolkningen, då gruppen ändå bara är ett problem som skapar oreda i nationen och att det därmed är bäst att det således inte kommer in i landet, får fler barn eller att de förblir romer i vuxen ålder.

8.3 1960

År 1960 kan delvis betraktas som en vändpunkt i framställningen av romer. Antalet nyhetstexter där den romska befolkningen figurerar i kriminella kontexter eller beskrivs som kriminella minskar drastiskt. Därtill försvinner annonser som berör romska musikställningar helt för att istället ersättas av tv-och radioannonser som på olika sätt berör romsk kultur eller historia. Vidare försvinner även de nyhetstexter som på olika sätt kan kopplas till rasbiologi med möjligen ett undantag. Exempel på nya kontexter som den romska befolkningen återfinns är exempelvis nyhetstexter som berör diskriminering, romskt motstånd, romska flyktingar

samt den romska befolkningens boende situation. Emellertid förblir samtliga av ifrågavarande teman små.

Förutom att den romska befolkningen inte längre i stor utsträckning beskrivs som kriminella under det utvalda månaderna år 1960 existerar dock vissa likheter med de två tidigare undersökta åren. Alltjämt framställs den romska populationen exempelvis som nomader, exotiska och i synnerhet problematiska. I en artikel finns även beskrivningar som syftar till att biologiskt och kulturellt definiera romer, vilket påminner om beskrivningar som återfinns i materialet från 1914 och 1934 även om beskrivningarna i nyhetstexten från 1960 inte kan betraktas som i lika stor grad problematiska, sett med dagens ögon. Vidare kan vi även konstatera att både DN och SvD skriver om den romska befolkningen ungefär lika mycket och snarlika kontexter. Noterbart är emellertid att SvD beskriver den romska populationen som problematiska samt som nomader vid ett flertal tillfällen, vilket är beskrivningar som inte återfinns i DN.

Det som kan betraktas som en vändpunkt i framställningen av den romska befolkningen kan säkerligen attribueras till ett flertal olika orsaker. Dock är det enligt vår mening rimligt att betrakta förintelsen som möjligen den största förklaringen till den förändrade nyhetsrapporteringen. Den explicita och öppna rasismen som återfinns i tidigare nyhetsrapportering försvinner exempelvis, vilket rimligen bör vara en konsekvens av förändrade tongångar efter förintelsen. Även om romernas öden under förintelsen hade fått väldigt lite uppmärksamhet och knappt var allmänt känd menar vi att det kan ha funnits en motvilja från tidningarnas sida att rapportera om romer på ett sätt som påminner om den rapportering som existerade tiden före kriget.

Vidare var även 1960-talet en tid då medborgarrättsrörelser generellt men även i viss mån romska medborgarrättsgrupper hade blivit allt mer etablerade och det är möjligt att dessa gruppers motståndarbete påverkat framställningen av romer. Det faktum att diskriminering mot romer och en form av romskt motstånd omnämns i det undersökta materialet kan möjligen även de attribueras till medborgerlig uppslutning i syfte att förbättra bland annat romers situation.

Fortsättningsvis, trots att den öppna och explicita rasismen mot den romska befolkningen i stort sätt försvinner fortsätter tidningarna att själva eller ge utrymme till individer som på olika sätt andrafierar den romska populationen i landet. Andrafieringen kan delvis beskrivas som en exotifieringsprocess där romernas kultur beskrivs som exotisk eller att folkgruppen liknas vid exempelvis fåglar i ett försök att referera till den romska fria livsstilen. Vidare är vår

uppfattning att andrafieringsprocessen även förekommer i beskrivningarna av romerna som problematiska men även i viss mån i framställningen av romer som utsatta. Där romerna enligt vår förståelse ställs i ett binärt förhållande till majoritetssamhället. I detta binära förhållande framställs romerna återigen som okapabla och i viss mån ociviliserade i kontrast till det svenska som porträtteras som det civiliserade och kapabla. Majoritetssamhället är därtill, i viss mån likt 1934, de som kan göra någonting åt romernas utsatta situation i en process som kan knytas till det postkoloniala begreppet *den vita räddaren*. Där den vita betraktas som mer kunnig och är den som kan rädda den andra från de problem som den andra själv inte är kapabel att lösa.

Att romerna beskrivs både som problematiska och utsatta bör dock möjligen inte betraktats som särskilt uppseendeväckande. Bland annat Cederberg redogör för att den romska populationen generellt sett levde under väldigt tuffa förhållanden och analfabetismen var utbredd inom gruppen. För att romerna skulle bli en del av det svenska samhället var man från myndigheternas håll i stor grad övertygad om att nya boende behövde erbjudas romerna för att på så vis få slut på nomadiserandet och tältlägren. Därtill var tanken att man för att komma till rätta med den utbredda analfabetismen skulle se till att romska vuxna men framförallt romska barn skulle få en ordentlig skolgång. För att applicera Douglas termer går det att betrakta ifrågasättande åtgärder som en slags övergångsrit där nya boendeförhållanden och ordentlig skolgång till slut skulle leda till en omdefiniering av romer, där de istället, om ritualiseringsprocessen gick som den skulle, komma att bli en del av det svenska samhället och inte längre vara en minoritetsgrupp som levde utanför samhället. Genom övergångsriten skulle romerna helt enkelt bli svenskar.

Förevarande strategi bör betraktas som i hög grad mer human och välvillig än de strategier som återfinns i det undersökta materialet och i det svenska myndigheternas åtgärder under 1914 och 1934. Emellertid bör det faktum att det i varken tidningarna eller för den delen i myndigheternas åtgärder går att finna en vilja att ta hänsyn till romsk kultur eller romernas egna intressen i denna process anses anmärkningsvärt. Romerna kommer själva väldigt lite alternativt inte alls till tals i tidningarna och i myndigheternas rapporter går det inte heller att identifiera ett betydande romskt inflytande i de föreslagna åtgärderna. Vår uppfattning är således att de presenterade strategierna kan även om de visserligen kan ses som välvilliga anses gynna majoritetsbefolkningens intresse i lika stor utsträckning som de gynnar romerna själva.

Föreliggande uppfattning baseras på vår tolkning att de åtgärder som presenteras för att hantera den romska befolkningen syftade främst till att komma till rätta med den nomadiserade delen av den romska befolkningen, de tältläger som existerade i bland annat

Stockholmsförorter och de ofta utbildade, arbetslösa och fattiga människorna som bodde där för att de störde ordningen och därmed behövde hanteras och inte huvudsakligen för man ville hjälpa dem. Romer var, för att använda Douglas terminologi, smuts eller i postkoloniala termer ociviliserade människor som genom strategin ritualisering skulle komma ut på andra sidan som civiliserade svenskar.

Någon innerlig vilja att hjälpa den romska populationen för deras skull och på deras villkor återfinns således enligt vår mening inte i det undersökta materialet i någon större utsträckning utan vår uppfattning är att de åtgärder som presenterades syftade främst till att upprätthålla ordning i samhället och således upprätthålla majoritetssamhällets hegemoni. Likt det van Dijk fann i sin omfattande undersökning av mediers porträttering av minoriteter går det även möjligen här att tala om ett samspel mellan media och makthavare där den diskursiva praktiken som omger minoritetsgruppen, i detta fall den romska populationen, kan betraktas gynna majoritetssamhällets intressen och bidra till att en negativ framställning av romer reproduceras.

8.4 1975

Likt de tidigare undersökta åren handlar fortsättningsvis en stor del av nyhetstexterna som berör romer om företeelser på olika sätt kopplade till kulturella yttringar särskilt litteratur. Skillnaden gentemot tidigare år är att det nu har skiftat från att tidigare vara litteratur om romer till att sedermera vara litteratur av romer med den romska författarinnan Katarina Taikon som frontfigur. Taikon hade under 1960- och 1970-talet släppt ett flertal böcker som på olika sätt berörde romers utsatthet och de hade blivit mycket uppmärksammade. Böckerna skulle som konsekvens av dess popularitet få ett betydande inflytande på debatten kring romer och kom även att ligga till grund för försök att förbättra romernas situation i landet genom en utökning av de integreringsprojekt som inletts efter den så kallade zigenarutredningen i mitten på 1950-talet och fortsatt under 1960-talet. Taikons inverkan på debatten och de projekt som utökades i syfte att integrera in romerna i det svenska samhället förklarar även med största sannolikhet varför teman som diskriminering och integrering nu återfinns i det undersökta materialet i relativt stor omfattning.

Likt 1960 får dock inte romerna i någon större utsträckning själva yttra sig i debatten. Några spår av tankar kring romernas egen roll eller inställning till integreringsprojekten går heller inte att återfinna i det undersökta materialet. Således bör, precis som tidigare, integreringsprojekten betraktas som en typ av övergångsrit där den romska befolkningen ska gå från ett utsatt och

ociviliserat folk till att bli en del av det svenska majoritetssamhället och på så viss omdefinieras som svenskar. Dock tar man som bekant inte någon vidare hänsyn till romernas egen inställning till detta.

Vidare är det även noterbart att framställningen av romer som kriminella fortsätter att minska och nu återfinns enbart en nyhetstext där romer porträtteras som kriminella. Detta kan troligen förklaras genom att det numera inte anses vara lika accepterat att nämna etnicitet i samband med brottsrapportering eller att brott där romer på olika sätt är inblandade har minskat. Därtill ser vi även att den romska populationen i landet för första gången refereras till som romer och inte *zigenare* eller *tattare* som tidigare har varit de vedertagna begreppen. Detta kan delvis ses som en omdefiniering av romer och bör betraktas som mindre stigmatiserade än de tidigare använda orden. Emellertid fortsätter man främst att använda begreppet *zigenare*.

Fortsättningsvis kan vi även konstatera att beskrivningar av den romska befolkningen som en aktiv och bidragande del av samhället återfinns i det undersökta materialet från 1975, beskrivningar som varit synnerligen ovanliga tidigare. Trots att romerna delvis framställs i mer positiva ordalag under 1975 stöter vi emellertid på beskrivningar av romer där de porträtteras som våldsamma eller nonchalanta. Beskrivningarna bör ses som andrafierande och trots att det minskar i jämförelse med de tidigare undersökta åren återkommer de alltså under 1975.

8.5 1999

I det undersökta materialet från år 1999 fortsätter romer, likt föregående år, att förekomma i nyhetstexter som berör diskriminering eller utsatthet samt i nyhetstexter som handlar om romska kulturella yttringar. En betydande skillnad mot föregående år är dock att de nyhetstexter som berör romer nu huvudsakligen berör romer bosatta i Öst- och Centraleuropa och dessa gruppers utsatthet. Romers historiska utsatthet särskilt under förintelsen tas nu även för första gången upp i det undersökta materialet. Därtill återfinns även en nyhetstext som är relaterad till det faktum att romerna snart kommer att få status som minoritetsfolk i Sverige, vilket inte tagits upp tidigare.

Vidare fortsätter de nyhetstexter som berör romsk kultur att i stor grad handla om kulturella yttringar skapade av romerna själva och inte om romerna skapade av majoritetssvenskar som var fallet före 1975. I beskrivningarna av den romska befolkningen fortsätts de att porträtteras som utsatta. Dock är det främst romer utomlands som beskrivs i dessa termer. De stereotypa framställningarna fortsätter att minska även om det går att identifiera beskrivningar av romer

där gruppen porträtteras som lockande eller förföriska, vilket är beskrivningar som varit återkommande under flera av de undersökta åren och bör rimligen betraktas som andrafierande. Noterbart är även att SvD har betydligt fler nyhetstexter kopplade till romer samt deras situation och har således även klart fler beskrivningar.

Vidare är en av de mer intressanta aspekterna i det undersökta materialet från 1999 att romernas öde under förintelsen belys på olika sätt för första gången. Enligt vår uppfattning går det identifiera två primära orsaker till detta. Dels hade tyska myndigheter under mitten av 1980-talet för första gången konstaterat att romer precis som judar hade försökts att systematiskt utrotas. Dels hade i en svensk kontext även forum för levande historia lanserats 1997 av Göran Persson vars arbete syftade till att belysa alla typer av brott mot mänskligheten och odemokratiska aktioner men fokuserar framförallt på förintelsen. Både tyska myndigheters erkännande av romernas öde under förintelsen och etablerande av myndigheter i Sverige som syftade till att uppmärksamma bland annat romernas historia under förintelsen förklarar troligen varför tidningarna i allt större grad inkluderar nyhetstexter som på olika sätt kan kopplas till förintelsen. Det är emellertid viktigt att påpeka att uppmärksammandet av romers öde under förintelsen förekommer främst i samband med beskrivningar av TV- och radioprogram och inte i samband med exempelvis längre artiklar eller reportage.

Ytterligare en intressant aspekt med det undersökta materialet från 1999 är att nyhetstexterna i större grad handlar om romer bosatta i Central- och Östeuropa och dessa gruppers utsatthet. Detta faktum menar vi kan attribueras till två faktorer; förvärrad livssituation för den romska befolkningen i öst efter Sovjetunionens fall samt ökad invandring från det forna östblocket till Sverige. Sovjetunionens fall år 1991 innebar en hård ekonomisk smäll för många av de nationer som ingått i statsbildningen. Stora delar av befolkningen i det forna Sovjet blev som konsekvens arbetslösa eller hamnade i en svår ekonomisk situation. Romer var en av de grupper som blev särskilt drabbade och blev därtill utsedd till syndabock i flera sammanhang. Romernas situation i stora delar av Öst- och Centraleuropa blev som konsekvens sannerligen utsatt, vilket tidningarna ansåg behövde belysas.

För att undkomma deras socialt och ekonomiskt utsatta situation emigrerade delar av den romska befolkningen till bland annat Sverige. Väl i Sverige kunde romerna från det forna östblocket ansluta sig till romska medborgarrättsgrupper i landet. Detta gav gruppen möjlighet att uppmärksamma romska grupper i östs utsatta situation, vilket i sin tur kan ha bidragit till att ifrågasvarande situation blev än mer uppmärksammas i de två undersökta tidningarna.

Om frågan kring varför rapporteringen av den romska befolkningen i Central- och Östeuropa och dessa gruppers utsatthet ökar under 1999 är förhållandevis simpel att svara på, det betydligt mer komplext att svara på frågan kring varför man inte i samma utsträckning rapporterar om den romska populationen i Sverige och denna grupps utsatthet. En möjlig förklaring är att framförallt romska gruppers kamp och i viss mån myndigheters arbete för att minska diskrimineringen mot romer faktiskt hade gett resultat och att det således förekom mindre diskriminering mot romer. DO:s rapport som publicerades fem år senare vittnar emellertid om att så var inte fallet utan att diskriminering mot romer i allmänhet fortsatte att vara utbredd.

Ytterligare en möjlig förklaring är att myndigheternas arbete med att assimilera in romerna i det svenska samhället, det vill säga det som hänvisades till som ritualiseringsprocesser under 1960 och 1975, hade fungerat så pass bra att romer som grupp inte längre behövs, i hänvisning till Douglas teori, hanteras av samhället. Romerna betraktades, utifrån förevarande hypotes, istället vara en så pass integrerad del av det svenska samhället och diskriminering mot gruppen ansågs vara så pass begränsad att situationen inte uppfattades som något som störde ordningen och således inte behövdes adresseras.

Romernas nyfunna status som minoritetsfolk, och de privilegier som sägs komma med detta kan utifrån denna hypotes även möjligen betraktas som en kompensation, från myndigheternas sida, för den historiska och nutida diskriminering gruppen tvingats genomgå. Kompensationen skulle även kunna betraktas som ett sätt att gå de romska motståndsgupper som blivit allt större under 1990-talet till mötes för att på så vis minska risken för en ökad spänning mellan dessa grupper och de svenska myndigheterna.

Vidare kan även utnämningen av romer men även samer, tornedalingar, judar och sverigefinnar till nationella minoriteter betraktas som ännu en strategi för att återställa ordningen i samhället. Som konstaterats genomgående i föreliggande arbete har romerna historiskt sett varit en grupp som på olika sätt har orsakat huvudbry för de svenska myndigheterna. Så är även fallet i olika stor utsträckning för de resterande fyra minoritetsgrupperna. För romernas del har vi konstaterat att myndigheternas strategier för att handskas med gruppen 1900-talets första hälft präglats av stigmatisering, tabubeläggning, eliminering och till viss del omdefiniering medan 1900-talets andra hälft kan kännetecknas av ritualiseringsprocesser i försök att omdefiniera romer som svenskar även om stigmatisering och tabubeläggning alltjämt levde kvar. Försöken att göra romer till svenskar genom

assimilation lyckades enligt Cederberg emellertid inte då många romer höll fast vid sina egna traditioner och levnadssätt.

Vid millennieskiftet kan således landets romska population betraktas som en folkgrupp som visserligen inte i någon större utsträckning var ett problem för samhället men förblivit en grupp som inte kan betraktas som svenskt. Romerna och för den delen resterande minoritetsgrupper var således inte svenska men de kunde inte heller definieras som invandrare, då samtliga grupper har en flera hundraårig ibland till och med tusenårig historia i landet.

Svårigheten att definiera gruppen som antingen svenska eller som invandrare kan betraktas skapa oordning i samhället. Samhället behövde dock precis som tidigare komma tillrätta med denna oordning men någon vilja att som tidigare eliminera eller för den delen assimilera in de olika grupperna in i det svenska existerade inte längre. Istället valde man att omdefiniera samtliga grupper till samlingsnamnet nationella minoriteter, en grupp som varken är svenskar eller invandrare. Strategin är möjligen till stor del välvillig och tillkommer säkerligen som en konsekvens av hårt arbete från bland annat romska människorättsorganisationer men vi menar att utnämningen alltjämt ska betraktas som en strategi för att hantera anomalin romer samt de andra minoritetsgrupperna för att på så viss upprätthålla ordningen i samhället.

8.6 2013

Under vårt sista undersökta år 2013 förblir nyhetstexter som berör romska kulturella ytringar så som musik, dans, film och litteratur vanliga. Emellertid finner vi att just nyhetstexter om musik är särskilt vanligt förekommande, vilket i hög grad påminner om de nyhetstexter som tematiserades som kultur i materialet från 1914. Det ökade antalet nyhetstexter som berör musik är troligen en konsekvens av det ökande antalet gatumusikanter med romsk härkomst i landet.

Vidare ser vi, likt framförallt de två föregående åren, att diskriminering fortsätter vara ett av de vanligast förekommande temana i det undersökta materialet. Förevarande nyhetstexter berör både utlandsfödda romer, framförallt från Rumänien, samt romer födda i Sverige och diskrimineringen mot dessa grupper. Nytt för 2013 är dock nyhetsrapporteringen som är kopplad till det registret som inrättades av Skånepolisen under 2010-talet där romska individer fanns namngivna. Därtill finner vi även ett fåtal artiklar som berör tiggeri, ett tema som heller inte förekommit tidigare.

Gällande beskrivningarna av den romska populationen fortsätter trenden från 1999 och till viss del 1975 där romer vid ett flertal tillfällen beskrivs vara aktiva, kreativa och bidragande samhällsmedborgare. Emellertid finner vi likt framförallt 1914 och 1934 ett stort antal nyhetstexter där romer beskrivs som kriminella, nomadiserade, problematiska och oönskade individer. Noterbart är att både beskrivningarna av den romska befolkningen och det övergripande teman som romer återfinns i skiljer sig i hög grad åt mellan de två undersökta tidningarna.

Fortsättningsvis, anledningen till att ett stort antal nyhetstexter berör det så kallade romregistret är med all sannolikhet en konsekvens av att det upptäcktes under 2013 och anledningen till att just DN belyser registret betydligt mer än SvD är för att det var DN som gjorde upptäckten. SvDs begränsade rapportering beror således troligen på att tidningen inte vill uppmärksamma faktumet att det var deras konkurrent som gjorde upptäckten. En stor del av beskrivningarna av romer som kriminella och till viss del problematiska kan även förklaras av det betydande antalet nyhetstexter kopplade till romregistret. Det är emellertid viktigt att påpeka att DN själva inte framställer romerna som vare sig kriminella eller problematiska i någon större grad i denna kontext utan hänvisar i stort sett enbart till polisens kartläggning där föreliggande beskrivningar förekommer.

En av de aspekter som vi själva anser är särskilt intressant är att det i materialet från 2013 rapporteras om de EU-migranter från framförallt Rumänien med romsk härkomst som vistats i Sverige. Gruppen beskrivs frekvent som utsatta men även som problematiska och vi ser tendenser till framställningar där gruppen kopplas ihop med kriminella ligor. Gruppens levnadssituation är inte densamma som men är i stor grad lik den levnadssituation som Sveriges romer befann sig i drygt hundra år tidigare och även om beskrivningarna och framställningen av EU-migranterna skiljer sig något existerar flera likheter med tidigare framställningar av romer som grupp från 1914 och 1934 i det undersökta materialet från 2013.

Precis som 1914 och 1934 menar vi att det under 2013 exempelvis går att se att romer återigen betraktas som ett problem i samhället. Till skillnad från 1914 och 1934 är det emellertid inte så kallade svenska romer som utgör problemet utan romer från just Rumänien. Precis som vid tiden runt sekelskiftet går det även att återigen tala om två läger bland riksdagspartierna gällande hur man skall hantera romernas situation. Detta exemplifieras tydligast i en av nyhetstexterna där dåvarande partiledare för riksdagspartierna får möjlighet att resonera kort kring deras syn på att ge pengar till tiggare. Det uttrycks dock inte explicit meddet är enligt vår mening uppenbart att det är framförallt romska tiggare som diskuteras.

I nyhetstexten framgår det att dåvarande partiledare för Folkpartiet, Jan Björklund, och dåvarande partiledare för Kristdemokraterna, Göran Hägglund är skeptiska till att ge pengar till tiggare och ser företeelsen som problematiskt i stort. Föreliggande uppfattning delas även av en representant för Sverigedemokraterna. De rödgröna partiledarna samt Centerpartiets Annie Lööf är mer positiva till att ge pengar och hävdar att det är viktigt att hjälpa personer i nöd. Dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt valde att avstå från att redogöra för sin syn på tiggeri.

Även om det inte återfinns fler nyhetstexter som berör politikerns syn på tiggeri i det undersökta materialet kom ämnet att bli allt mer debatterat under 2013 och de efterföljande åren. I debatten kan precis som i nyhetstexten Folkpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna huvudsakligen anses vara emot tiggeri och propagera för förbud. Moderaterna men även Socialdemokraterna skulle även med åren ansluta sig till denna linje. Medan Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet företrädesvis ser att ett förbud inte bör införas.

Debatten kring tiggeriets vara eller icke vara är inte densamma som den debatt som fördes drygt 100 år tidigare beträffande lösdriveri med det går emellertid att finna vissa likheter. I båda fallen livnär sig stora grupper av romer på ett sätt som uppfattas problematiskt. 2013 genom tiggeri och i början av 1900-talet genom att driva runt mellan olika städer i landet och försörja sig genom småskalig försäljning eller diverse arbete, vilket beskrevs som en form av lösdriveri. Nu precis som då går det att finna, om en tillåter sig att vara något kategorisk, två förslag för hur samhället skall hantera detta problem, där ena sidan propagerar för ett förbud i kombination med andra insatser medan den andra sidan motsätter sig ett förbud och huvudsakligen propagerar för humanitära åtgärder.

Tidigare i förevarande analys beskrevs fattigvårdskommitténs förslag kring att inskränka på romernas möjlighet att fortsätta försörja sig på vad som beskrevs som lösdriveri som en strategi, som rimligen borde definieras som stigmatiserad och tabubeläggande. Vår uppfattning är att det tiggeriförbud som propageras för idag av vissa riksdagspartier bör även det betraktas som en strategi för att hantera delar av landets romska population genom stigmatisering och tabubeläggning. Förevarande uppfattning baseras på att ett tiggeriförbud eller för den delen försök till att smutskasta tiggeri och de individer som tigger genom exempelvis hänvisa till att det är lurendrejeri eller hävda att samtliga inblandade är en del av kriminella ligor skulle rimligen leda till att många romska EU-migranterns främsta livnäring stigmatiserades samt tabubelades i samhället i stort och skulle således inte längre kunna utföras i någon större skala.

Stigmatiseringen och tabubeläggningen kan även enligt vår mening betraktas som en inledande fas i en elimineringsprocess av EU-migranter med romsk bakgrund, då ett tiggeriförbud alternativt en stark allmän avsky mot tiggeri, som stigmatisering troligen medför, till slut med största sannolikhet skulle leda till att gruppen inte längre skulle sätta sig utanför matbutiker med en skylt och en låda för att lägga mynt i eller för den delen gå runt på tågplattformar och på en blandning av svenska och engelska be om en tjugolapp. Ett tiggeriförbud skulle medföra eliminering och *ordningen* skulle således vara återställd.

Debatten kring tiggeri är emellertid inte det enda bland det undersökta materialet från 2013 som för tankarna tillbaka till början av 1900-talet. Utan vår uppfattning är att även de romregister som inrättades av Skånepolisen under 2000-talet och den kartläggning av romer som gjordes under 1900-talets första sekel har vissa likheter. Det går dock att argumentera för att 2013 års kartläggning skiljer sig från tidigare kartläggning då polisen själv menade att man registrerade personer med romsk bakgrund med ett kriminellt förflutet. Så var dock inte alltid fallet utan flera romer som var ostraffade däribland barn fanns med i registret även om det i många fall hade släktskap med individer misstänkta för brott alternativt individer med ett kriminellt förflutet.

Trots polisens försvar är det enligt vår mening omöjligt att inte betrakta polismyndighetens strategi för att hantera den romska befolkningen, i detta fall för att enligt de själva motverka brott, som något annat än stigmatisering och tabubeläggning av romer som grupp. Föreliggande uppfattning grundas på vår tro att existensen av ett register inom polisen som är baserat på etnicitet medför risken att negativa stereotyper av romer stärks bland poliserna själva. Därtill kan registret om det blir till allmän kännedom, vilket det nu blev, även förstärka stereotypa uppfattningar av romer som en kriminell folkgrupp bland allmänheten. Möjligen blir även det faktum att registret existerade extra uppseendeväckande då just polismyndigheten har varit drivande i kartläggningar av romer och frekvent propagerat för hårda tag mot gruppen historiskt.

Sammanfattningsvis går att betrakta framställningen av romer i det undersökta materialet från 2013 delvis som en fortsättning på tendensen från tidigare år där romer framställts allt mer som en bidragande om än ofta utsatt samhällsmedborgare. Emellertid har vi även identifierat flera representationer och strategier som i stor grad liknar de som återfinns i materialet från 1914 och 1934. Den främsta orsaken bakom föreliggande tillbakagång beror troligen på att romer från framförallt Rumänien anländer till landet. De romer som har bott i landet ofta i flera generationer verkar inte längre framställas som något som utgör ett problem för samhället. Det

gör dock de romer från Rumänien som kommit under 2010-talet och lever i en liknande situation som romerna gjorde i Sverige under framförallt första hälften av 1900-talet. Denna grupp verkar anses precis som under 1914 och 1934 skapa oordning och behöver således hanteras. Strategierna för att hantera de rumänska romerna har vissa likheter med tidigare strategier som identifierats under huvudsakligen 1900-talets första hälft och kan i vårt tycke kategoriseras som stigmatisering och tabubeläggning samt till viss del eliminering. Emellertid är det viktigt att påpeka att porträtteringen eller för den delen strategierna för att hantera den romska populationen som återfinns i det undersökta materialet inte är enhetliga utan det går enligt vår mening att hitta två i stor grad kontrasterande framställningar av romer och syn på hur man som ett samhälle ska förhålla sig till romer som grupp, vilket inte alls ha varit fallet i samma utsträckning under 1914 och 1934.

9 Jämförelse med tidigare forskning

Trots stora skillnader mellan de undersökta åren går det att identifiera vissa återkommande stereotypa beskrivningar av den romska populationen där romerna frekvent ställs i kontrast till det svenska. Föreliggande stereotyper är ofta knutna till kriminalitet samt att romerna lever ett ociviliserat men exotiskt liv präglad av utsatthet. Liknande stereotypa framställningar av romer återfinns även i tidigare forskning inom ämnesområdet och går ofta att, precis som fastställts i förevarande undersökning, att knyta till postkoloniala begrepp som andrafiering, binarism och hegemoni.

I en svensk kontext har emellertid tidigare forskning kunnat visa på en succesiv minskning av stereotypa beskrivningar något som vi i stor grad även har kunnat identifiera. Både Pollack och Rosvall samt Indzic Dujso har även identifierat att romer i takt med att den stereotypa framställningen minskar under 1990- men framförallt 2010-talet istället i allt större utsträckning porträtteras som aktiva och bidragande samhällsmedborgare, något som vi även i stor grad identifierat. Vidare kan vi även se likt Pollack och Rosvall att antalet nyhetstexter som berör den romska populationen ökar kraftigt under 2010-talet som en konsekvens av upptäckten av det så kallade romregistret samt en ökad invandring av EU-migranter med romsk härkomst.

Trots stora likheter mellan vår undersökning och tidigare undersökningar gällande i vilka kontexter den romska populationen återfinns i och hur de beskrivs finner vi vissa skillnader. Den främsta skillnaden är att vi har kunnat urskilja att stereotypa beskrivningar av romer ökar

i viss mån under 2013 efter att ha succesivt minskat under 1960-, 1970- och 1990-talet. Således följer våra resultat trenden som tidigare forskning identifierat till en början för att sedan bryta mönstret under 2010-talet, ett trendbrott som vi attribuerar till en skepticism mot den ökade invandringen av EU-migranter med romsk härkomst. Ifrågavarande skillnad mellan våra resultat och tidigare forskningsresultat i en svensk kontext kan säkerligen bero på ett flertal orsaker.

En möjlig förklaring är skillnader i det undersökta materialet, då Pollack och Rosvall, som är den undersökning som i störst grad påminner om vår egen, undersökt DN och Aftonbladet medan vi som bekant undersökt DN och SvD. Ytterligare en möjlig förklaring är att Pollack och Rosvall undersöker fler år under 2010-talet och det kan hända att just framställningen och beskrivningarna av romer under januari och december månad 2013 särskiljer sig från resterande månader och närliggande års framställning av den romska populationen. Emellertid är det viktigt att påpeka att Pollack och Rosvall alltså finner stereotypa beskrivningar av romer under 2010-talet. Det som skiljer vår undersökning och deras är vi har identifierat en ökning av stereotypa framställningar jämfört med främst 1999 medan Pollack och Rosvall fortsätter att se en minskning.

Gällande de underliggande förklaringarna bakom specifika framställningar av den romska populationen överensstämmer våra analyser i stor grad med tidigare forskning. Exempelvis har vi precis som tidigare forskning kunnat konkludera att framställningen av romer är starkt knutet till nationala, regionala och globala politiska skeenden och paradigmer. Under 1900-talets första sekel exemplifieras förevarande relation tydligast i vår undersökning genom influensen av socialdarwinism, rasbiologi och Sveriges förhållandevis goda relation till Tyskland under nazistiskt styre och den i hög grad fientliga inställningen till romer i de två undersökta tidningarna. Under 1960- och 1970-talet är efterdyningarna av förintelsen och framväxten av medborgarrättsrörelser möjligen de som i störst utsträckning påverkar framställningen av och synen på romer.

Fortsättningsvis likt Indzic Dujso delas vår uppfattning att den mer positiva framställningen av romer runt tiden vid millennieskiftet och efterföljande decennier är en konsekvens av en större vilja från myndigheterna att värna om mångkulturalism och inkludering något som kan betraktas vara en fortsättning på den förändrade synen på människan och dess rättigheter som etablerades efter förintelsen och fortsatte utvecklas som en konsekvens av bland annat medborgarrättsrörelsernas fortsatta kamp under 1960- och 1970-talet. Den mer negativa framställningen av romer under 2013 kan å andra sidan möjligen tillräknas högerpopulistiska

partiers ökade politiska inflytande i landet, vilket ligger i linje med vad Breazu fann i en rumänsk kontext.

Symbiosen mellan framställningen av romers och historiepolitiska skeenden som redogörs för ovan kan enligt vår mening i stor utsträckning kopplas till det som van Dijk ser som det implicita förhållandet mellan media och samhällets maktcentrum, ett förhållande där etniska minoriteter återkommande porträtteras i negativa ordalag i syfte att upprätthålla elitens intressen och politiska mål. Förevarande förhållande är enligt vår mening återkommande i olika stor grad under samtliga av de undersökta åren och utgör således en central del av den analys som presenterades i föregående kapitel.

Dock är vår uppfattning att media och makteliten inte nödvändigtvis framställer i vårt fall den romska populationen negativt i syfte att gynna egna intressen. Vi menar istället att framställningen i lika stor grad kan vara kopplad till exempelvis utsatthet och diskriminering och syftar till att väcka opinion kring att förbättra romernas levnadssituation. Föreliggande framställning som rimligen inte bör betraktas som negativ kunde dock alltså kopplas till politiska strategier som primärt gynnade den politiska eliten men även majoritetssamhället generellt medan romerna inte alltid själva uppenbart gynnades eller i alla fall inte i samma grad som majoritetsbefolkningen och den politiska eliten.

Sammanfattningsvis har vi i vår undersökning av framställningen av den romska populationen i landets nuvarande och historiskt sätt största morgontidningar i hög grad identifierat liknande framställningar av romer och bakomliggande förklaringar till förevarande framställningar som återfunnits i tidigare undersökningar. Emellertid anser vi att vi delvis kunnat göra nya upptäckter då vi undersökt ett längre tidsspänn än vad tidigare forskning inom ämnesområdet har gjort. Exempelvis har vi i större utsträckning kunnat visa på långa utvecklingslinjer i framställningen av romer. Därtill är vår uppfattning att användningen av Douglas teori gällande samhällets strategier för att hantera de som betraktas som smuts och anomalier har bidragit till en delvis ny infallsvinkel gällande bakomliggande faktorer och strategier kring framställningen av romer samt samspelet mellan myndigheter och media i presentationen av föreliggande strategier.

10 Historiedidaktisk relevans

År 1997 introducerade Göran Persson myndigheten titulerad *Forumet för levande historia* i syfte att belysa alla typer av brott mot mänskligheten med fokus på förintelsen och skolbarn

och ungdomar som särskild målgrupp. Av förklarliga skäl var man från myndighetens sida mån om att den judiska befolkningens öde skulle bli särskilt uppmärksammat dock kom romernas lika mörka öde i större grad att negligeras.⁶⁹ En bristande kunskap kring just romernas öde under förintelsen så väl som ytterst begränsade kunskaper kring romsk historia och kultur överlag var något som uppmärksammades i Skolverkets rapport från 2014 där ett flertal förslag på sätt att öka kunskapen om romer bland skolelever presenterades.⁷⁰

Trots att det finns ett stort behov och en vilja från myndigheterna att undervisa mer om minoritetsgrupper så är det enligt Kvande och Naastad upp till varje lärare att själv förmedla kunskap kring olika minoritetsgrupper då föreliggande grupper alltjämt endast återfinns i en mycket begränsad del av elevernas undervisningsmaterial trots bestämmelser kring ökad inkludering av minoriteter i skolans historieböcker.⁷¹ Lärare måste således finna nya sätt att skapa möjligheter för eleverna att lära sig om minoriteter på egen hand utanför läroboken. Vår uppfattning är att det finns flera sätt som lärare kan göra just detta. Exempelvis kan romernas stor grad tragiska historia användas som en del av skolans värdegrundsarbete, med fokus på människors lika värde samt människolivets okränkbarhet, vilket kan exemplifieras med diverse värderingsövningar och diskussioner.⁷²

Vidare kan även föreliggande arbetes undersökningsmaterial i form av nyhetstexter om romer användas i historieundervisningen, då vår uppfattning är att detta kan bidra till en större förståelse för romernas historia, då man arbetar utifrån en autentisk historisk kontext. Dessutom uppfyller man på så vis även ämneskrav relaterade till användningen av historiskt källmaterial och appliceringen av historievetenskaplig metodologi som är inkluderade i historiekurser på gymnasial nivå.⁷³

---

⁶⁹ Sveriges Riksdag. (2001) *Levande historia - utåtriktad verksamhet. Kommitté direktiv 2001:6*. https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/levande-historia---utatriktad-verksamhet_GPB16#Sammanfattning%20av%20Uppdraget Publicerad: 2001-01-25. (Hämtad: 2020-12-28). Forum för levande historia. *Romer under förintelsen*. <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/forintelsen/romer-under-forintelsen> (Hämtad: 2020-12-28).

⁷⁰ Göteborgs-Posten. (2014) *Kunskapen om romer brister i skolan*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/kunskapen-om-romer-brister-i-skolan-1.438478> Publicerad: 2014-02-06. (Hämtad: 2020-12-21).

⁷¹ Kvande, Lise och Naastad, Nils E. (2013). *Hva skal vi med historie? : historiedidaktikk i teori og praksis*. Oslo: Univeritetsforl. S. 79-80.

⁷² Skolverket (2019) *Arbeta med skolans värdegrund*. Skolverket. <http://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-skolans-vardegrund> Publicerad: 2019-03-22. (Hämtad: 2020-12-21).

⁷³ Lärarnas Riksförbund. (2018) *Historisk empati: ett redskap för att skapa historiemedvetande*. Lärarnas Riksförbund. <http://lrbloggar.se/mikaelbruer/historisk-empati-ett-redskap-att-skapa-historiemedvetande/> (Hämtad: 2020-12-21).

Vidare finner vi att Mary Douglas teori om samhällets strategi för att hantera det som betraktas som anomalier och smuts kan vara ett användbart sätt att diskutera källmaterialet men även hur samhället har hanterat romerna med för den delen andra minoritetsfolk, kvinnor samt sexuella minoriteter, genom historien generellt, då strategierna enligt vår uppfattning konkretiserar hur samhällen men även mindre grupper agerar i situationer där något upplevs störa ordningen eller hota majoritetsgruppens normer och värderingar. Vår förhoppning är att genom att öka elevernas förståelse och kunskap kring den romska befolkningen genom historieundervisningen kunna bidra till att den alltför diskriminerande och stigmatiserande bilden många i samhället har av vår romska population försvinner och att vi således år 2120 kan se tillbaka på hur vi som nation har behandlat en av landets nationella minoriteter och inte återigen betrakta vårt agerande som ett misslyckande.

Källförteckning

Elektroniska källor

Aftonbladet. (2018) *Trots miljarderna – antalet tiggande EU-migranter minskar inte*. Aftonbladet. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/XweXBr/trots-miljarderna-antalet-tiggande-eu-migranter-minskar-inte> Publicerad: 2018-03-22. (Hämtad: 2020-12-27)

Breazu, Petre. (2020). *Representing the Roma in Romanian Media: A Multimodal Critical Discourse Analysis* (PhD dissertation). Örebro University, Örebro. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-80265>

Forum för levande historia. *Romer under förintelsen*. Forum för levande historia. <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/forintelsen/romer-under-forintelsen> (Hämtad: 2020-12-28).

Göteborgs-Posten. (2014) *Kunskap om romer brister i skolan*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/kunskapen-om-romer-brister-i-skolan-1.438478> Publicerad: 2014-02-06 (Hämtad: 2020-12-21).

Indzic Dujso, Aleksandra (2015). *Nationella minoriteter i historieundervisningen [Elektronisk resurs] : bilder av romer i Utbildningsradions program under perioden 1975-2013*. Lic.-avh. Umeå : Umeå universitet, 2015 Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-103460> <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:872514/FULLTEXT01.pdf>

Kommissionen mot antiziganism. (2014). *Romer i media diskuterades med SVT och Sveriges Radio*. Kommissionen mot antiziganism. <https://www.minoritet.se/user/motantiziganism/nyhetsartikel/romer-media-diskuterades-med-svt-och-sveriges-radio/index.html> Publicerad: 2014-10-21. (Hämtad: 2020-12-21)

Lärarnas Riksförbund. (2018) *Historisk empati: ett redskap för att skapa historiemedvetande*. Lärarnas Riksförbund. <http://lrbloggar.se/mikaelbruier/historisk-empati-ett-redskap-att-skapa-historiemedvetande>

Nationalencyklopedin, *Dagens Nyheter*. Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dagens-nyheter> (Hämtad: 2020-12-07)

Nationalencyklopedin. *Hegemoni*. Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hegemoni> (Hämtad: 2021-01-20).

Nationalencyklopedin. *Innehållsanalys*. Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/inneh%C3%A5llsanalys> (Hämtad: 2020-12-07)

Nationalencyklopedin. *Jeanne d'Arc*. Nationalencyklopedin. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/jeanne-d-arc> (Hämtad: 2020-12-28)

Nationalencyklopedin, *Svenska Dagbladet*. Nationalencyklopedin.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/svenska-dagbladet> (Hämtad:
2020-12-07)

Skolverket (2019) *Arbeta med skolans värdegrund*. Skolverket.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbeta-med-skolans-vardegrund> Publicerad: 2019-03-22. (Hämtad: 2020-12-21)

Sverige. Arbetsmarknadsdepartementet. (2014). *Den mörka och okända historien: vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet*.
<http://www.regeringen.se/sb/d/18375/a/237061> Stockholm: Fritze

Sveriges Riksdag. (2001) *Levande historia - utåtriktad verksamhet. Kommitté direktiv 2001:6*.
https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/levande-historia--utatriktad-verksamhet_GPB16#Sammanfattning%20av%20uppdraget Publicerad: 2001-01-25. (Hämtad: 2020-12-28)

SVT-nyheter. (2017). *Alla i romregistret får ersättning av JK*. SVT-nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/alla-i-romregistret-far-ersattning-av-jk> Publicerad: 2017-05-24. (Hämtad: 2020-12-27)

SVT-nyheter. (2019). *Mer än varannan romsk tiggare i Malmö utsatt för hatbrott*. SVT-nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/mer-an-varannan-romsk-tiggare-i-malmo-utsatt-for-hatbrott>. Publicerad: 2019-06-11. (Hämtad: 2020-12-27)

Litteraturkällor

Ashcroft, Bill, Griffiths, Gareth and Tiffin, Helen (2000). *Post-colonial studies: the key concepts*. London: Routledge

Belton, Pdraig (2018). *Mary Douglas's Purity and Danger - An analysis of the concepts of pollution*. Macat International Limited

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Cederberg, Irka (2010). *Född fördömd: romerna - ett europeiskt dilemma*. Johanneshov: TPB

Covert, Melanie (2016). *Notorious but Invisible. How Romani media portrayals invalidate Romani identity and existence in mainstream society*

Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projekt åren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Dijk, Teun Adrianus van (1991). *Racism and the Press*. London: Routledge

Douglas, Mary (1997). *Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu*. Nora: Nya Doxa

Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). *Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*. Nurse Education Today, 24(2), 105–112

Hall, Stuart. (1992) *The West and the Rest: Discourse and Power*, Essential Essays, Volume 2: Identity and Diaspora.

Hsieh, H.-F. and Shannon, S. E. (2005) *Three Approaches to Qualitative Content Analysis*, Qualitative Health Research, 15(9), pp. 1277–1288. s.1278.

Kvande, Lise & Naastad, Nils E. (2013). *Hva skal vi med historie?: historiedidaktikk i teori og praksis*. Oslo: Universitetsforl.

Loomba, Ania (2005). *Colonialism/postcolonialism*. 2. ed. London:Routledge

Loomba, Ania (2008). *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*. 2., [omarb. och utvidgade] uppl. Stockholm: Tankekraft

Matthis, Moa (2005). *Orientalism på svenska*. Ordfront i samarbete med Re:orient, Stockholm

Pollack, Ester och Truedson, Lars (2015). *Mediebilden av romer*. Stockholm: Institutet för mediastudier

Said, Edward W. (2016). *Orientalism*. Nyutg. Stockholm: Ordfront

Shohat, Ella (1992). *Notes on the "Post-Colonial"*. Social Text. No. 31/32, Third World and Post-Colonial Issues, pp. 99-113. Published By: Duke University Press

SOU 1923:2, *Förslag till lag om lösdrivares behandling m.fl. författningar*.

Sverige. Delegationen för romska frågor (2010). *Romers rätt: en strategi för romer i Sverige*. SOU 2010:55. Stockholm: Fritze

Bilagor

Bilaga 1. Förklarande text av resultatets diagram

Kultur och *Våld* är de två teman där den romska befolkningen i störst utsträckning förekommer i Svenska Dagbladets nyhetstexter under januari och december 1914. Inom temat *Kultur* var två av nyhetstexterna annonser för dansbandsmusik medan den tredje nyhetstexten handlade om ett personporträtt av en svensk äventyrare. Temat *Våld* innefattas av två nyhetstexter som berör skottdraman, där det ena utspelar sig i Aten och det andra i St. Petersburg. Den tredje nyhetstexten inom temat *Våld* handlar om hur ett tumult orsakat två romers död. Vidare var det tre teman som hade en nyhetstext vardera, *Forskning*, *Juridik* samt *Kriminalitet*. Nyhetstexten inom temat *Forskning* handlar om romsk litteratur och forskning i Sverige. Inom temat *Juridik* handlar nyhetstexten om ett förslag om en ny lag mot lösdriveri. Avslutningsvis handlar nyhetstexten som tematiseras som *Kriminalitet* om en stöld av ett kassaskåp vid en järnvägsstation.

I Dagens Nyheters nyhetstexter från januari och december 1914 är *Kultur* det vanligaste temat och utgör 56 procent av det undersökta materialet. Inom temat *Kultur* var det tre texter som berörde dans och musik, tre som berörde teater samt tre inom litteratur. Inom litteratur var en nyhetstext en recension av en bok, en var en kärleksnovell och en var en dikt om *tattar-Erik*. Vidare är det näst vanligaste temat *Forskning* och består av fyra nyhetstexter. Av de fyra nyhetstexterna handlade en om hur zigenarforskning får donation på kungliga biblioteket och nordiska museet. En handlade om rasbiologiskt experiment på barn, en om forskares beskrivning av zigenare och tattare och avslutningsvis innehöll den sista nyhetstexten inom ifrågavarande tema en förklaring kring begreppet tattare. Fortsättningsvis är det två nyhetstexter som tematiseras som *Våld*. Där handlade den ena om ett morddrama och den andra om krigsdrivande romer utomlands. Avslutningsvis är det en nyhetstext som tematiseras som *Kriminalitet*. Där handlar nyhetstexten om att romer är misstänkta för stöld vid ett inbrott.

I Svenska Dagbladets nyhetstexter under januari och december 1934 är det *Kultur* som är det vanligaste temat och utgör 68 procent av de undersökta nyhetstexterna. Inom temat är det nio nyhetstexter som handlar om radio och tv-tablå, sex stycken berör litteratur kopplade till den romska befolkningen, en handlar om romsk dansorkester på bröllop samt en handlar om kända personer på bild. Inom litteratur är en nyhetstext en recension av två kvinnliga författare, en är en recension av en historisk bok, en är en dikt om hur tattare avhysas vid zigenarförbundet,

en är litteraturhistoria i världen. Vidare är nästkommande nyhetstext en recension av boken *Nomad i sovvagn*. Slutligen är den sista nyhetstexten inom temat *Kultur* svenska dagbladets kulturella dags krönika. Vidare är det tre nyhetstexter som tematiseras som *Gränskonflikt*. En handlar om hur ovälkomna zigenarsällskap avvisas vid passkontroll, en om hur zigenare från Spanien avvisades i Norden och senare deporterades till Belgien samt en om hur zigenare utan pass avvisades i Danmark. Fortsättningsvis var det två teman som hade vardera två nyhetstexter i form av *Kriminalitet* och *Juridik*. Inom *Kriminalitet* handlar en nyhetstext om hur en kassörska försnillat pengar för att betala horoskop av zigenare samt en om hur tattare misstänks för stöld vid ett inbrott. Inom temat *Juridik* handlar en nyhetstext om hur överstyrelsen vill inrätta särskilda skolhem för zigenarbarn samt en om hur en utredning av fattigvård och barnavårdinspektör föreslås. Avslutningsvis hade temat *Våld* en nyhetstext som handlade om hur en tattare knivhögg en annan individ efter brottningslek.

Även i Dagens Nyheters nyhetstexter under januari och december 1934 är det *Kultur* som är det vanligaste temat och utgör 57 procent av de undersökta nyhetstexterna. Inom temat är det sex nyhetstexter som berör radioprogram samt musikradio, två är filmrecensioner, två är annonser om dansmusik, en är en berättelse av fiktiv karaktär och en nyhetstext handlar om en musikutställning. Fortsättningsvis är det fyra teman som innehåller två nyhetstexter vardera, *Gränskonflikt*, *Juridik*, *Kriminalitet* samt *Våld*. Inom temat *Gränskonflikt* handlar en nyhetstext om hur romska familjer blir nekade inträde i Sverige och en handlar om en konflikt mellan gränspolisen och romska familjer. Temat *Juridik* innefattar en nyhetstext som handlar om regelverk kring invandring av romer samt en nyhetstext om att det är nödvändigt med effektivare kontroll av tattare. Fortsättningsvis handlar nyhetstexterna som tematiseras som *Kriminalitet* om hur tattare blivit frisläppta från polisen samt om en penningstöld. Avslutningsvis tematiseras två nyhetstexter som handlar om hur försäljare blivit knivskuren av tattare samt om tattare i knivslagsmål som *Våld*.

Kultur utgör 50 procent av de undersökta nyhetstexterna i Svenska Dagbladet under januari och december månad 1960 och är således det tema som innefattar flest antal texter. Inom temat *Kultur* handlar nyhetstexterna om zigenarinspirerat mode på modeshow, Nietzsche i Norden, resereportage från Madrid, utflykter i Stockholm samt tv-program om zigenare. Vidare är det fem teman som innefattas av en nyhetstext vardera, *Bostadssituation*, *Diskriminering*, *Flyktingar*, *Kriminalitet* samt *Motstånd*. I temat *Bostadssituation* handlar nyhetstexten om hur arbetsmarknadsstyrelsen vill ge bostäder till ett hundratal zigenare. I temat *Diskriminering* handlar nyhetstexten om information om rashat. Vidare i temat *Flyktingar* handlar nyhetstexten

om hur spanska zigenare anländer med flyg till Sverige. En nyhetstext gällande en läcka av brottmålsdom tematiseras som *Kriminalitet*. Avslutningsvis tematiseras en nyhetstext gällande motstånd mot upprättelse av fläskfabrik som *Motstånd*.

Utifrån det undersökta materialet under januari och december 1960 i Dagens Nyheter framgår det att *Kultur* är det tema som återfinns flest gånger. *Kultur* utgör 54 procent av nyhetstexterna och innehåller fyra texter som berör litteratur, i form av två ungdomsböcker om *färgade och zigenarbarn*, en presentation av författaren som skrivit om *Gudfadern och tattaren* samt en recension av en bok som berör den romska befolkningen. Vidare inom *Kultur* är det två nyhetstexter som handlar om radio och tv tablå och en nyhetstext som handlar om hur fågeln korsnäbb liknas med att vara skogens zigenare. Fortsättningsvis är det näst vanligaste temat *Boendesituation* som innefattar två nyhetstexter där den ena handlar om hur zigenarnas husbilar ger Stockholm ett baracklikt intryck och den andra handlar om hur zigenare hotas att vräkas under en pågående dödsvaka. Vidare är det fyra teman som har vardera en nyhetstext, *Forskning*, *Konflikt*, *Juridik* samt *Kriminalitet*. Inom temat *Forskning* handlar nyhetstexten om hur forskare ska studera zigenarspråk. Inom temat *Konflikt* handlar nyhetstexten om hur en zigenargrupp utan pass stoppades och utvisades. Inom temat *Juridik* handlar nyhetstexten om en insändare om krav på redogörelse av vad som hänt med den aktuella zigenarfrågan. Avslutningsvis, inom temat *Kriminalitet* handlar nyhetstexten om hur zigenare använt falska smyckesintyg för att kunna göra bilaffärer.

I Svenska Dagbladets nyhetstexter under januari och december 1975 är det återigen temat *Kultur* som är mest förekommande och utgör 44 procent. Inom temat *Kultur* handlar en nyhetstext om hur letter och estländare förvrängs i Radio Riga. Vidare handlar två nyhetstexter om hur historiska museet visar julkrubbor från olika kulturer och avslutningsvis handlar fyra nyhetstexter om litteratur i form av en bokannons, två recensioner av Katarina Taikons böcker samt en insändare om hur överklassen inte har det lätt i dessa tider. Fortsättningsvis återfinns det två teman med vardera tre nyhetstexter, *Diskriminering* samt *Integrering*. Inom temat *Diskriminering* handlar en nyhetstext om hur nordiska rådet diskuterar samer samt zigenare, en handlar om fördomar mot zigenare samt en handlar om hur SABO-Företag vägrar hyra ut till Zigenare. Vidare inom temat *Integrering* handlar en nyhetstext om zigenarnas rätt att behålla sin identitet och kultur, en handlar om hur en lycklig framtid i Sverige kräveranpassning och avslutningsvis handlar en om hur zigenare ska integreras i Sverige och den svenska skolan. Temat *Konflikt* har en nyhetstext som handlar om hur zigenare med falska passhar deporterats samt en nyhetstext som handlar om ett pågående bråk mellan olika kulturer på

en skola. Slutligen, inom temat *Nekrolog* återfinns en nyhetstext som handlar om en skriven nekrolog om en avliden zigenare som kämpade för zigenarfrågor.

Precis som i Svenska Dagbladets nyhetstexter är det även i Dagens Nyheters nyhetstexter från januari och december 1975 temat *Kultur* som innefattas av flest antal texter. Temat *Kultur* utgör 36 procent av antalet nyhetstexter, där två av texterna är bokannonser, en är information om romsk kultur och historia samt en text handlar om fågelliv i vintertid. Vidare är det näst vanligaste temat *Diskriminering* där en av de totalt tre texterna handlar om upprättelse för zigenare, en om fördomar mot invandrare samt en om ett radioprogram om romers liv och utsatthet i Sverige. Fyra teman innefattas av en nyhetstext vardera, *Konflikt*, *Kriminalitet*, *Nekrolog* samt *Skola*. Nyhetstexten inom temat *Konflikt* berörde ett bråk mellan zigenare och svenskar i skolan. Inom temat *Kriminalitet* berörde texten hur polska zigenare med släkt i Sverige blivit dömda i Östtyskland. Vidare tematiseras en dödsannons som *Nekrolog* och avslutningsvis tematiseras en nyhetstext om läs och skrivhjälp för zigeniska analfabeter som *Skola*.

I nyhetstexterna från januari och december 1999 i Svenska Dagbladet är *Kultur* alltså det vanligaste temat och utgör 56 procent. Inom temat är fyra av texterna filmannonser, en är en bokannons, en är en bokrecension, en handlar om kulturradio, en berör en kultursatsning med romskt tema och en av texterna handlar om romsk kultur i Rumänien. Vidare innefattas temana *Konflikt* samt *Minoritetsfolk* av två nyhetstexter vardera. I temat *Konflikt* handlar den ena av texterna om importbråk kring mistlar och den andra om en boendetvist i Tjeckien. I temat *Minoritetsfolk* handlar den ena nyhetstexten om att romer blivit erkända som minoritetsfolk i Sverige och den andra texten handlar om det svenska språket och minoritetsspråk. Vidare är det tre teman som innefattar en nyhetstext vardera, *Frivillighetsarbete*, *Historiskt utsatta* samt *Våld*. I temat *Frivillighetsarbete* handlar texten om frivillighetsarbete i Holland. I temat *Historiskt utsatta* handlar texten om förföljelse av judar och romer i Baltikum under historien. Avslutningsvis tematiseras en nyhetstext om hot mot minoriteter i Kosovo som *Våld*.

Under januari och december i Dagens Nyheters nyhetstexter 1999 är det temat *Konflikt* som är vanligast. Temat *Konflikt* utgör 47 procent av nyhetstexterna och inom temat är en nyhetstext en insändare om hur Tadjmans sista krig är över och att det enligt Tadjman högst var omkring 70 000 serber, judar och zigenare som slaktats i koncentrationslägret i Jasenovac, en handlar om hur dagligt våld mellan civila tilltar i Kosovo och hur flera lik av serber, judar och zigenare hittats i industristaden Mitrovica, en handlar om en lönsam affär för den jugoslaviska staten där de hävdar att 20 procent av befolkningen består av turkar, slaviska muslimer och zigenare,

en handlar om Jugoslaviens försoning där nationella folkgrupper i Kosovo så som zigenare ska garanteras maximal frihet, en om hur den mänskliga katastrofen i Tjetjenien har fortsatt i form av förföljelsen av serber, zigenare och andra minoriteter och avslutningsvis är två nyhetstexter insändare om tio år efter kommunismens fall i öst där en romsk kvinna berättar om hur luften blivit renare och allt förändrats sedan Carbosin stängde ner. Vidare är det näst mest förekommande temat *Juridik* där handlar en nyhetstext om ett förslag på ersättning till steriliseringsoffer, en handlar om utbetalande av pengar till särskilt drabbade och slutligen handlar en om skapandet av en fond som ska kompensera judar och zigenare. Fortsättningsvis är det två teman som har vardera två nyhetstexter, *Diskriminering* och *Förintelsen*. Inom temat *Diskriminering* handlar en av texterna om ett förslag om en specialskola i Norrköping för de eleverna som inte kom in på gymnasiet och en handlar om antydning om dold antisemitism. Inom temat *Förintelsen* handlar en nyhetstext om en konferens om förintelsen och en nyhetstext är en insändare om nazisternas förintelseläger. Avslutningsvis är det en nyhetstext som tematiseras som *Kultur* och denna nyhetstext är fakta kring en filmregissör vid namn Emir Kusturica.

I Svenska Dagbladets texter från januari och december 2013 är *Kultur* det vanligaste temat och utgör 61 procent av det totala antalet nyhetstexter. Fyra av totalt elva texter handlade om tv-annonser, tre handlade om romsk dans och musik, en om en romsk konstnärs bortgång, en om årskalender med romsk nationaldag, en om ett konkursbeslut för en romsk förening samt en om romers historia i Sverige. Vidare är *Tiggeri* det näst vanligaste temat i form av 3 texter, där en text handlar om tiggare, en om romska tiggare samt en om romska tiggare från Rumänien i Sverige. Temat *Förintelsen* innefattas av två nyhetstexter där båda handlar om tv-annonser av program om romer i koncentrationsläger och romer under förintelsen. Avslutningsvis tematiseras en nyhetstext om kåkstäder i Stockholmsförorter som *Boendesituation* och en nyhetstext om registrering av romer tematiseras som *Romregister*.

Diskriminering är det mest förekommande temat under januari och december i Dagens Nyheters nyhetstexter 2013. Temat *Diskriminering* motsvarade 34 procent av nyhetstexterna. Sex av nyhetstexterna inom *Diskriminering* handlar om diskriminering av romer inom politik, nio handlar om diskriminering inom kultur och fem handlar om näthat mot romer. Vidare är det näst mest förekommande temat *Romregister* där tio av nyhetstexterna handlar om upptäckten av polisens romregister i Skåne, sju handlar om att åtal mot poliserna gällande romregistret läggs ned och två nyhetstexter handlar om att romregistret tas bort. Fortsättningsvis är det sex nyhetstexter som tematiseras som *Kultur* och fyra stycken handlar

om romer i litteratur och två handlar om romer på film. Temat *Juridik* motsvarar fem nyhetstexter där tre handlar om förbud mot tiggare samt två om skärpta jobbkraV utomlands. Temat *Yttrandefrihet* innefattar fyra nyhetstexter där samtliga berör vikten av just yttrandefriheten i samhället. *Motståndrörelser* och *Utsatt* har vardera två nyhetstexter. Inom *Motståndrörelser* handlar den ena nyhetstexten om kamp mot orättvisor med hjälp av musik och den andra handlar om skärpta krav mot länder som blundar för allas lika rättigheter. Inom temat *Utsatthet* handlar båda nyhetstexterna om hur EU-medborgare i Stockholm inte har råd med sjukvård. Avslutningsvis tematiseras en nyhetstext som *Förintelsen*. Denna nyhetstext handlar om hur regeringen vill utreda norska romers öde under förintelsen.

I det undersökta materialet från Svenska Dagbladet år 1914 beskrivs den romska befolkningen i störst utsträckning som *Kulturutövare*. Beskrivningarna utgör 23 procent. I beskrivningarna som *Kulturutövare* var tre beskrivna som musikanter, en som kapellmästare, en som dansare samt en som körmedlem. Vidare är de näst vanligaste beskrivningarna *Nomader*, *Upprörda* och *våldsoffer*. I beskrivningarna som *Nomader* var en beskriven som vandrarfolk, en som kringresande, en som vandrare samt en som lösdrivare. I beskrivningarna som *Upprörda* beskrevs romerna som irriterade, livligt diskuterande, vilda samt motvilliga att lyda order från soldat. Vidare i beskrivningarna som *Våldsoffer* var två beskrivna som offer för våldsbrott, en som utsatt för våld och en som mördad. Fortsättningsvis beskrivs den romska befolkningen som *Kriminella* i tre texter. I beskrivningarna som *Kriminella* beskrevs romer som misstänkta tjuvar, tidigare dömda och knivbärande. Avslutningsvis återfinns fem beskrivningar av den romska befolkningen som tematiserats som *Övrigt*. Där innefattas beskrivningar av romer som ekonomiskt lyckade, arbetsföra, lumphandlare, tiggare samt gåtfulla.

I det undersökta materialet från Dagens Nyheter år 1914 beskrivs den romska befolkningen i störst utsträckning som *Kriminella*. Beskrivningarna utgör 29 procent. I beskrivningarna som *Kriminella* var åtta beskrivna som våldsamma, fyra som tjuvar och sex som samhällsavvikande. Vidare är den näst vanligaste beskrivningen *Multietniska*. I beskrivningarna som *Multietniska* var sex beskrivna som havande av olika etniska bakgrunder och tre var beskrivna som mörka. Vidare i beskrivningarna som *Kulturutövare* var fem beskrivna som musiker och tre som dansare. I beskrivningarna som *Arbetare* var samtliga fem beskrivningar som arbetare av diverse yrken. Fortsättningsvis hade beskrivningarna *Berusade*, *Lockande* samt *Nomader* fyra beskrivningar var. Avslutningsvis erhålls det tre beskrivningar av den romska befolkningen som *Bofasta*.

I det undersökta materialet från Svenska Dagbladet 1934 återfinns den största delen av beskrivningarna av den romska populationen inom temat *Övrigt*. Inom temat *Övrigt* beskrivs den romska befolkningen i vardera två textnyheter som svarta, icke läs och skrivkunniga samt avvisade. Vidare beskrivs de i respektive varsin nyhetstext som svenskar, berusade av drycker, passionerade samt skamfyllda. Inom temat *Kulturutövare* beskrivs fem som musiker och två som dansare. I vars tre textnyheter beskrivs den romska befolkningen som *Förargade* samt *Kriminella*.

Utifrån de undersökta nyhetstexterna i Dagens Nyheter från januari och december månad 1934 framkommer det att beskrivningen *Problematiska* återfinns i flest antal nyhetstexter. Beskrivningar av den romska befolkningen som *Problematiska* förekommer främst i samband med nyhetstexter som beskriver personer som i behov av något eller icke kapabla att ta hand om sina egna barn. Vidare beskrivs romerna nio gånger vardera som *Upprörda* samt *Utsatta*. Åtta gånger beskrivs den romska befolkningen som *Nomader*. *Familjär* som beskrivning återfinns sex gånger, *Kulturutövare* fem och *Tobak och alkoholkonsumenter* tre. Avslutningsvis beskrivs de två gånger som personer som försöker ta sig in i Sverige, en gång som hästhandlare, ekonomiskt framgångsrika, medborgare i Sverige, norska medborgare samt förstående inom temat *Övrigt*.

I Svenska Dagbladets nyhetstexter under januari och december 1960 beskrivs den romska befolkningen som *Nomader* sju gånger, vilket således är den mest förekommande beskrivningen. Vidare beskrivs de som *Problematiska* tre gånger. I temat *Övrigt* beskrivs de som talangfull musiker, svart, havande av själ, virriga, exotiska, sociologiskt och biologiskt odefinierbara, offer för lärare samt som någon som gillar häftiga prylar.

Beskrivningar av den romska befolkningen som *Kulturutövare* återfinns i 50 procent av de undersökta nyhetstexterna som publicerades i Dagens Nyheter under januari och december månad 1960. I de andra 50 procenten som utgörs av temat *Övrigt* beskrivs den romska befolkningen som skygga samt djurliknande.

I det undersökta materialet från Svenska Dagbladet beskrivs den romska befolkningen i störst utsträckning som *Utsatta* samt *Våldsamma*. Beskrivningarna utgör 24 procent vardera. I tre av nyhetstexterna beskrivs den romska befolkningen som *Kriminella*. Avslutningsvis, i temat *Övrigt* beskrivs de i vardera två textnyheter som dansare, välartade samt smutsiga. Vidare beskrivs de i respektive varsin nyhetstext som att de inte håller tiden samt att de liknas med andra minoritetsfolk.

Utifrån de undersökta nyhetstexterna i Dagens Nyheter från januari och december månad 1975 framkommer det att beskrivningen *Utsatta* återfinns i flest antal nyhetstexter. Beskrivningar av den romska befolkningen som *Utsatta* förekommer vid nio tillfällen som havande av en utsatt levnadssituation, åtta som utsatta av befolkningen, tre som marginaliserade samt två som historiskt utsatta. Inom temat *Bidragande* beskrivs fyra som drivna och tre som arbetskraft. Vidare i temat *Invandrare* beskrivs samtliga som icke-svenskar. Även i temat *I behov* beskrivs samtliga som i behov av skydd och stöd. Avslutningsvis erhålls sex beskrivningar inom *Övrigt*. Två beskrivs som bofasta och en vardera som våldsamma, nonchalanta, musiker samt som indier.

16 gånger beskrivs den romska befolkningen som *Utsatta* i Svenska Dagbladet under januari och december 1999. Sju gånger som i en utsatt levnadssituation, sex gånger som utsatta av befolkningen samt tre gånger som historiskt utsatta. Tre gånger vardera beskrivs de som *Familjär*, *Lockande* samt *Skapande*. Avslutningsvis beskrivs den romska befolkningen två gånger vardera som tappra respektive fria samt en gång vardera som otydliga, kritiska, i gott mod, mansdominerade, i behov av stöd samt som minoritetsfolk vilket tematiseras som *Övrigt*. I texterna från Dagens Nyheter publicerade under januari och december månad 1999 beskrivs den romska befolkningen utifrån två olika teman: *Utsatta* och *Övrigt*. Inom temat *Utsatta* beskrivs de i samtliga texter som historiskt utsatta. I temat *Övrigt* beskrivs de som avlidna, bristfälliga samt som liknande med minoritetsfolk.

Precis som under 1999 är det som *Utsatta* den romska befolkningen beskrivs flest gånger under januari och december i Svenska Dagbladet 2013. Av de totalt 15 beskrivningarna återfinns åtta beskrivningar av romer som utsatta, tre gånger som historiskt utsatta samt två gånger vardera som utsatta för brott samt i utsatt levnadssituation. Tio gånger beskrivs den romska befolkningen som *Problematiske* och sex gånger som *Skapande*. Vidare beskrivs de tre gånger vardera som *Framgångsrika* samt *Rumäner*. Avslutningsvis beskrivs den romska befolkningen två gånger som tiggare samt en gång vardera som i behov av stöd, stöttade av myndigheterna samt drömmande, samtliga tematiseras som *Övrigt*.

Den beskrivning som vi har tematiserat som *Nomader* är den vanligaste beskrivningen av den romska befolkningen i Dagens Nyheter nyhetstexter under januari och december månad 2013 och utgör cirka 27 procent av det undersökta materialet. Vidare beskrivs romerna vid nio tillfällen som *Oönskade* och sju som *Utsatta* samt *Kriminella*. I temat *Övrigt* beskrivs den romska befolkningen i två nyhetstexter vardera som rumäner, problematiske samt multietniska. I en nyhetstext vardera beskrivs de som invandrare samt som liknelse med djur.

Bilaga 2. Exempel på kodningsprocess gällande övergripande tema

Datum	Meningsenheter	Kod	Kategori	Tema
1914-01-22 Svenska Dagbladet	En effektiv lag mot lösdrifveri	Förslag om ny lag mot lösdriveri	Lag kring lösdriveri	Juridik
1934-12-10 Dagens Nyheter	Annons om dansmusik	Annons om dansmusik	Musik	Kultur
1960-12-11 Svenska Dagbladet	Läcka i domstol blir polisutredd	Läcka av brottmålsdom	Brottmålsdom	Kriminalitet
1975-12-09 Dagens Nyheter	Dömda för människohandel sitter tre polska zigenare i det östtyska Brandenburgerfängelset	Polska zigenare med släkt i Sverige dömda i Östtyskland	Dömda romer utomlands	Kriminalitet
1999-12-18 Svenska Dagbladet	Tjeckisk hustvist löst	Tjeckisk boendetvist	Boendetvist utomlands	Konflikt
2013-12-14 Dagens Nyheter	SD-Nämndeman avgår efter rasistiskt avslöjande	Politiker i Sverigedemokraterna rasistiskt uttalande	Diskriminering av romer av politiker	Diskriminering

Bilaga 3. Exempel på kodningsprocess gällande beskrivningar

Datum	Meningsenheter	Kod	Kategori	Tema
1914-12-05 Svenska Dagbladet	Zigenardans musiker	Dansmusiker	Musiker	Kulturutövare
1934-12-10 Dagens Nyheter	Zigenarmusiker	Musiker	Musiker	Kulturutövare
1960-12-11 Svenska Dagbladet	Zigenare hade dömts till straffarbete	Dömd till straffarbete	Dömd fånge	Problematiske
1975-01-29 Dagens Nyheter	Zigenarbarn gående i specialklass	Gående i specialklass	I behov av skydd och stöd	I behov
1999-12-18 Svenska Dagbladet	Boendetvist kring arbetslösa zigenare	Arbetslösa	I behov av stöd	Övrigt
2013-12-14 Dagens Nyheter	Romer var offer för möjlig människohandel	Offer för brott	Offer	Utsatta

Carolina Karlsson

August Larsson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se